

BACHELORSCRIPTIE JOHAN VAN LING | DRO AMSTERDAM | HOGESCHOOL UTRECHT | JUNI 2014

WATERSPORTVISIE AMSTERDAM 2040

An aerial, artistic rendering of a city, likely Amsterdam, showing a dense urban core with a river winding through it. The city is surrounded by green fields and numerous wind turbines. A large, modern stadium is visible in the lower right. The sky is filled with soft, white clouds, and the overall lighting is warm and golden, suggesting a sunrise or sunset. The image has a slightly grainy, painterly quality.

“Bij een vitale stad hoort in de eerste plaats een bevolking die voldoende beweegt. Daar begint het mee. En dat kan een stuk beter.”

Eric van der Burg
wethouder sport en recreatie Amsterdam

COLOFON

BACHELORSRIPTIE:

WATERSPORTVISIE AMSTERDAM 2040

Versie:

Definitief

Datum:

3 juni 2014

Opdrachtgever:

DRO (Dienst Ruimtelijke Ordening) Amsterdam
Weesperplein 8, 1000BC Amsterdam

Bedrijfsbegeleider:

Roy Berents, Hoofdplanoloog en stedenbouwkundige bij DRO Amsterdam

Opleiding:

Ruimtelijke Ordening en Planologie, Hogeschool Utrecht
Nijenoord 1, 3552 AS Utrecht

Docentbegeleiders (1e en 2e):

- 1: Bas Ouwehand, Planologisch docent
- 2: Remco Reijke, Stedenbouwkundig docent

Auteur:

Johan van Ling

Studentnummer:

1585721

SAMENVATTING

Aanleiding en doel

Deze scriptie is het afstudeerproject van de uitvoerder (Johan van Ling) voor de opleiding Ruimtelijke Ordening en Planologie aan de Hogeschool van Utrecht. De scriptie betreft een visie op de watersport van Amsterdam, met als tijdshorizon 2040. Amsterdam heeft (nog) geen beleid op de watersport en de huidige situatie niet in beeld. In de Watervisie (fase 1) wordt voorgesteld om een visie op de watersport in de stad te ontwikkelen. De scriptie vormt om deze reden een bouwsteen voor de DRO Amsterdam bij het opstellen van de watervisie. Het doel van deze watersportvisie is het opstellen van een ruimtelijk/economisch perspectief van de watersport in Amsterdam. Hiermee moet de watersportpositie van Amsterdam versterkt c.q. verbeterd worden. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: 'Door middel van welke ruimtelijke en/of beleidsmatige ingrepen kan Amsterdam met het oog op 2040, en als aanjager door middel van pilotprojecten in 2020, haar watersportfaciliteiten en -voorzieningen verbeteren?'

Analyse

Nederland vormt het decor van watersport voor de rest van de wereld. Er is geen land ter wereld dat een dergelijke verscheidenheid aan watersportmogelijkheden heeft: plassen en meren, rivieren en kanalen, grote binnenwateren en de zee. Niet alleen geografisch maar ook wat betreft het aanbod in (watersport)voorzieningen vormt Amsterdam het watersportcentrum van de regio.

Kanovaren (17 verenigingen in Amsterdam) is in Amsterdam vele malen kleiner dan het landelijk gemiddelde (13% t.o.v. 28%). Het roeien daarentegen (23 verenigingen in Amsterdam) is vele malen groter dan het landelijk gemiddelde (18% t.o.v. 11%). De surfsport in Amsterdam (23 verenigingen in Amsterdam) is tweemaal zo groot als het landelijk gemiddelde (7 t.o.v. 15%). Amsterdam kan op basis van deze cijfers met recht een roei- en surf-Mekka genoemd worden.

De druk op het centrum (grachtengordel) en de Amstel is groot. Ondanks de grote druk op het centrum liggen de stadsplassen er op een mooie zomerdag echter (recreatief) ongebruikt bij (van der Veur et al, 2012).

Het percentage watersporters stijgt de komende jaren (CBS, 2012). Ondanks dat neemt het aantal verenigingsleden af (Delta Lloyd, 2011). De sport wordt dus meer op individuele wijze beoefend.

Ondanks dat het aantal watersporters groeit, is er een afname in het percentage watersportactiviteiten (Waterrecreatieadvies, 2012). De watersporters zijn dus (per persoon) minder op en aan het water te vinden in vergelijking met vroeger. Verandering in de vrije tijdsbesteding door de toegenomen individualisering en informalisering dragen ertoe bij dat sport meer op individuele wijze, passend bij het eigen levensritme, in losse verbanden en steeds meer gemeten aan topsport (marathon NY, beklimming Mont Ventoux) beoefend wordt van der Meulen, 2012).

Visie

De toekomstige groei van water(sport)recreatie moet gespreid worden naar de stadsplassen, het Noord-Hollands kanaal en IJburg 2e fase. De druk op het centrum (grachtengordel en Amstel) is immer te hoog. De stadsplassen dienen een eigen profiel te krijgen waardoor diversiteit in aanbod en kwaliteit wordt gewaarborgd. Deze strategie sluit tevens aan op de Structuurvisie Amsterdam 2040, die stelt dat de koppen van de scheggen (hier zijn de meeste stadsplassen gelegen) verbijzonderd moeten worden en de overgang naar de stad beter moet worden vormgegeven (Gemeente Amsterdam, 2011).

Amsterdam-Noord kent weinig watersportvoorzieningen. Het Noord-Hollands kanaal kan als aanjager worden gebruikt door het realiseren van een roeiclub aan dit, voor watersport, ideaal geschikte kanaal. Het Noord-Hollands kanaal moet de Amstel van Noord worden. Een kanoverhuurpunt bij de Waterlandse poort verbindt de stad met Waterland en sluit aan op de maatschappelijke vraag naar flexibiliteit. IJburg (2e fase) heeft de potentie van een watersporthotspot door haar ligging aan het open water (IJmeer) en het (voormalige) havengebied leent zich uitstekend voor experimenten als een verwarmd drijvend zwembad en kunstmatige surfgolf.

De informalisering en individualisering zorgen voor een veranderende vraag naar watersport (van der Meulen, 2012). Het aanbod dient flexibel te zijn en zich te richten op verhuur en tijdelijk gebruik. De drempel moet verlaagd worden en het gebruik moet voor individuele beoefening toegankelijk worden gemaakt. De aangedragen (momenteel ontbrekende) watersportlandmarks sluiten aan op vraag naar laagdrempeligheid, sensatie en resulteert in een imagoverbetering als watersportstad. In deze watersportvisie worden de surfgolf, waterskibaan, zwemgracht en een drijvend zwembad aangedragen.

SUMMARY

Motive and purpose

This thesis is the graduation project of the executor (Johan Ling) for the study Ruimtelijke Ordening en Planologie at the Hogeschool Utrecht. The thesis gives a vision on the water sports of Amsterdam, with a time horizon till 2040. Amsterdam has no policy on water sports (yet) and is not aware of the current situation. In the water vision (phase 1) it is proposed to develop a vision on water sports in the city. The thesis is a building block for the DRO Amsterdam for drafting the water vision. The purpose of this view on water sports is drafting a spatial / economic perspective of water sports in Amsterdam. This should strengthen or improve Amsterdams position on water sports. The vision must also ensure an increase in the amenities and quality of life of Amsterdam's waters. The main research question is: 'By means of which spatial and / or policy interventions can Amsterdam, focusing on 2040 and being a driver through pilot projects in 2020, improve its water sports facilities? "

Analysis

Netherlands has the ideal water sports conditions and is a good reference for the rest of the world. There is no country in the world that has such a variety of water-sports possibilities: ponds and lakes, rivers and canals, and the sea. Not only geographically but also in terms of availability of (water sports) facilities, Amsterdam is the water sports center of the region.

Canoeing (17 associations in Amsterdam) is many times smaller in Amsterdam than the national average (13% vs. 18%). On the contrary, Rowing (23 associations in Amsterdam) is many times bigger than the national average (18% vs. 11%). Sailing is in Amsterdam (23 associations in Amsterdam) twice as high as the national average (7 vs. 15%). Amsterdam can truly be called a rowing and sailing city based on these figures.

The pressure at the center (canals and Amstel) is obviously too high. Despite great pressure on the city center, the city lakes remain unused (recreational) even on a beautiful summers day (van der Veur et al, 2012).

The percentage of water athletes increases in the coming years (CBS, 2012). Despite this, the number of association members decreases (Delta Lloyd, 2011). So the sport is practiced more individually.

Although the number of water athletes grows, there is a decrease in the percentage of water sports activities (Waterrecreatieadvies, 2012). The water athletes are thus (per person) found less on and nearby water compared to the past. Change in spare time activities due to increased individualization and informalization contribute to sport being practiced more individually, fitting ones daily rhythm , in organic structures and increasingly measured up to professional sports (marathon NY, climbing Mont Ventoux) (van der Meulen, 2012).

Vision

The future growth of water (sport) recreation should be distributed to the city lakes, the Noord-Holland kanaal and IJburg 2e fase. The pressure at the center (canals and Amstel) is obviously too high. The city lakes should each be given a specific profile by which diversity in supply and quality is guaranteed. This strategy is also consistent with the Structuurvisie Amsterdam 2040, which states that the dividing line between city and metropolitan landscape (where most city lakes are located) must be itemized and the transition to the city should be designed better (Gemeente Amsterdam, 2011).

Amsterdam-Noord has few water sport facilities. The Noord-Holland kanaal can be used as a driver by realizing a rowing club on this water, which is ideally suited for water sport. The Noord-Hollands kanaal needs to become the Amstel of Amsterdam North. A canoe rental point near the Waterlandse poort connects the city to Waterland and fits the social demand for flexibility. IJburg (2nd phase) has the potential of a water sports hotspot because of its location on open water (IJmeer) and the (former) harbor area is very suitable for experiments like a heated floating pool and an artificial surfing wave.

The informalization and individualization creates a changing demand for water sports. The offering must be more flexible and focusing on rental and temporary use (van der Meulen, 2012). The access hurdle needs to be lowered and the use should be made more accessible for individual practice. The adduced (currently missing) water sports landmarks fits the demand for accessibility, sensation and results in an improved image as water city. In this water sport vision the surfing wave, water skiing track, 'swim moat' and floating pool are introduced.

VOORWOORD

Voor u ligt mijn Bachelorscriptie, geschreven in het kader van de opleiding Ruimtelijke Ordening en Planologie aan de Hogeschool Utrecht. De opleiding is gericht op het brede beroepsveld van de ruimtelijke ordening. Deze scriptie kent als afstudeerdifferentiatie Landschapsarchitectuur (SBL) en Planologie (PLO) en is het resultaat van onderzoek dat als afstudeeropdracht is opgezet en uitgevoerd.

Met plezier en met een groeiende interesse in het onderwerp heb ik de afgelopen vier maanden aan deze scriptie gewerkt binnen de DRO Amsterdam. Graag had ik nog langer de tijd gehad om mij te verdiepen in dit onderwerp om de kwaliteit en kwantiteit verder uit te kunnen breiden.

Graag wil ik het voorwoord gebruiken om enkele mensen te bedanken voor hun bijdrage tijdens de totstandkoming van mijn scriptie. Allereerst wil ik de DRO Amsterdam bedanken voor de gegeven mogelijkheid om hier mijn scriptie te schrijven. Tevens wil ik alle medewerkers die ik, in het kader van mijn scriptie, heb gesproken binnen de DRO bedanken. De grootste dank gaat uit naar Roy Berents, die mij gedurende mijn afstudeerperiode heeft begeleid vanuit de DRO. Vanuit de Hogeschool Utrecht wil ik graag mijn eerste en tweede begeleider Bas Ouwehand (1e) en Remco Reijke (2e) bedanken voor de feedback en gevoerde gesprekken.

Mijn dank gaat uit naar alle deelnemers van de, in het kader van mijn scriptie georganiseerde, (watersport)workshop (zie bijlage 1) en Steven Delva (eigenaar Delva Landscape Architecture en Jan van der Grift (eigenaar bureau Plano) voor hun extern advies.

Als er na het lezen van de scriptie nog vragen of verzoeken zijn kunt u mij bereiken via het e-mail adres: Johan_v_Ling@hotmail.com

Ik wens u, en hopelijk nog velen na u, veel leesplezier!

Johan van Ling

ROEIEN

ZEILEN

KANO

(KITE)SURFEN

DUIKEN

ZWEMMEN

JETSKI EN WATERSCOOTER

WATERSKI EN WAKEBOARDEN

**GEEN PLEZIER- EN RECREATIEVAART
GEEN RONDVAART**

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding	10-12
1.2 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie	10
1.3 Probleemstelling	10
1.4 Doelstelling	11
1.5 Afbakening	12
1.6 Relatie van project met andere projecten	12
1.7 Methoden en technieken	12
1.8 Leeswijzer	12

Hoofdstuk 2. Analyse

2.1 Economische en beleidsmatige analyse	13-17
2.1.1 Krimp en groei binnen de sector	14-17
2.1.2 Economie	14
2.1.3 Beleid	15
2.1.4 Juridische instrumenten	16
2.2 Sociale analyse	17
2.2.1 Informalisering maatschappij	18, 19
2.2.2 Gestegen welvaart	18
2.2.3 Individualisering	18
2.2.4 De sport- en bewegingsmarkt wordt groter, gedifferentieerder en complexer	18
2.2.5 Sensatiecultuur	19
2.2.6 Aantal allochtonen neemt toe	19
2.2.7 Toename aanbod vrijetijdsactiviteiten	19
2.3 (watersport)Workshops	21
2.3.1 Watersportworkshop	21
2.3.2 Watervisieworkshop	21

2.4 Ruimtelijke analyse	22-27
2.4.1 Watersportlandschappen	22
2.4.2 Watersportprofielen	23-25
2.4.3 Intensiteit gebruik Amsterdamse water	26
2.3.4 Ruimtelijke conclusiekaart	27
2.5 Krachtenveldanalyse	28, 29
2.5.1 Standpunten en rol actoren	29
2.6 SWOT	31

Hoofdstuk 3. Watersportvisie Amsterdam 2040

3.1 Watersportvisie Amsterdam 2040	32-51
3.2 Strategie	34, 35
3.2.1 Streefbeelden Amsterdam	36-39
3.2.2 Profiel stadsplassen	37, 38
3.3 Het IJ	37, 39
3.4 De grachtengordel en de Amstel	40, 41
3.5 Waterland en Noord-Hollands kanaal	42, 43
3.6 IJmeer en IJburg	44, 45
3.7 Stadsplassen nieuwe stijl	46, 47
3.7.1 Nieuwe Diep	48, 49
3.7.2 Sloterplas	51

Hoofdstuk 4. Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie	52
4.1.1 Visie	52
4.2 Aanbevelingen	52

Hoofdstuk 5. Literatuur

Verklarende begrippenlijst	53
----------------------------	----

Bijlage Watersportvisie 2040

HOOFDSTUK 1. INLEIDING

Nederland vormt het decor van watersport voor de rest van de wereld. Watersport en Nederland kunnen immers niet los van elkaar gezien worden. Water, varen, boten en watersport bepalen ons landschap en de opbouw van vele steden en dorpen. Er is geen land ter wereld dat een dergelijke verscheidenheid aan watersportmogelijkheden heeft: plassen en meren, rivieren en kanalen, grote binnenwateren en de zee. Watersport is een belangrijk onderdeel van het toeristisch product van ons land. Niet alleen voor de honderdduizenden actieve watersporters, maar ook voor miljoenen dagjesmensen, voor wie het tochtje naar de haven zo'n leuk uitje is. Watersport is daarmee ook 'big business', zowel voor de rijkskas als voor de lokale middenstand en de horeca in de stad. De watersport in Nederland heeft een economische besteding van circa € 4,0 miljard per jaar en biedt aan 92.000 personen werkgelegenheid (Watersportverbond, 2009). Amsterdam heeft (onder andere) een unieke positie door de combinatie van watersport in haar prachtige natuur en monumentaal stedelijk gebied.

1.1 Aanleiding

In de Watervisie Amsterdam wordt de houding tegenover het water tweeslachtig genoemd. Buiten de grachtengordel is het water verbazend rustig. De grachten liggen op een mooie zomerdag vol met plezierbootjes, waterfietsen en rondvaartboten die elkaar soms behoorlijk in de weg zitten. Wie op diezelfde dag door west of nieuw west loopt ziet brede, lege kanalen. We benutten het water niet goed genoeg, is een conclusie uit de watervisie (van der Veur et al, 2012). Watersport kan als middel worden ingezet met als doel de leefbaarheid van het water in Amsterdam te vergroten, met name buiten de grachtengordel (het centrum) om. Door het water toegankelijker en beleefbaarder te maken wordt Amsterdam nog aantrekkelijker als woonstad, en daarmee als vestigingsplek voor bewoners en bedrijven. Amsterdam heeft de huidige en gewenste situatie omtrent de watersport niet in beeld en om deze reden is er, in de Watervisie Amsterdam (van der Veur et al, 2012), de wens uitgesproken om in de toekomst een ruimtelijke visie op de watersport te ontwikkelen. Vanwege het ontbreken van een visie op de watersport in de stad, het compleet willen zijn in het in beeld hebben van de ruimtelijke situatie in Amsterdams en het feit dat de watersportsector een grote sector is, wordt het ditmaal wel als bouwsteen voor de watervisie meegenomen. Gelet op het geringe budget zet de DRO hier een (afstudeer)stagiair voor in.

1.2 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

De wetenschappelijke relevantie van deze Bachelorscriptie komt voort uit het (tot nu toe nog nooit gedane) onderzoek naar het verband tussen maatschappelijke trends en het effect hiervan op de (watersport)sector. Ondanks de grootte van de sector zijn er (inter)nationaal nog maar enkele watersportvisies opgesteld. De maatschappelijke relevantie van deze scriptie is (voor Amsterdam) echter groter dan de wetenschappelijke. Door een visie op te stellen en een kwaliteitsslag te slaan is de kans groot dat het aantal watersporters in de stad toeneemt en de waterstad een van haar kwaliteiten intensiever kan benutten. Tevens neemt de beleving van het Amsterdamse water toe, waar de gehele stad van mee kan profiteren.

1.3 Probleemstelling

Watersport neemt een belangrijke plaats in binnen de verschillende takken van sport, zo ook in Amsterdam en is belangrijk in zowel recreatief als economisch opzicht. Er wordt (nog) zelden een visie opgesteld voor de watersport in een gemeente. Ook in Amsterdam ontbreekt het (totaal) overzicht van de huidige vraag en aanbod en een visie met het oog op de toekomst. De uitdaging van dit project luidt: 'Gelet op de waarde van watersport voor de stad is het zinvol om een ruimtelijk economisch perspectief van de watersport in Amsterdam op te stellen: **'Door middel van welke ruimtelijke en/of beleidsmatige ingrepen kan Amsterdam met het oog op 2040, en als aanjager door middel van pilotprojecten in 2020, haar watersportfaciliteiten en -voorzieningen verbeteren?'**

Deelvragen:

1. Hoe zit de watersportsector (beleidsmatig, economisch) in elkaar met betrekking tot Amsterdam?
2. Welke (maatschappelijke en ruimtelijke) factoren beïnvloeden de watersportsector?
3. Wat is de huidige watersportsituatie van de stad en regio? Welke faciliteiten, verenigingen en evenementen zijn er per sport?
4. Waar liggen kansen, c.q. wat kan er beter en wat ontbreekt?
5. Wat moet er met als tijdshorizon 2040 verbeterd en/of toegevoegd worden om de watersportpositie en -situatie te verbeteren?

1.4 Doelstelling

Als opzet voor het projectresultaat worden doelstellingen voor dit project geformuleerd. De watersportvisie Amsterdam 2040 moet:

1. Een (gedragen door de watersportsector en gemeente Amsterdam) ruimtelijk-economisch perspectief bieden van de watersport in Amsterdam.
2. Een bouwsteen vormen voor de Watervisie Amsterdam 2040.
3. Het perspectief op 2040 gericht hebben en speerpunten gericht op 2020.
4. De watersportpositie van Amsterdam versterken c.q. verbeteren.
5. Het hogere doel hebben om de leefbaarheid en belevingswaarde van het Amsterdamse water te verhogen.

AANLEIDING

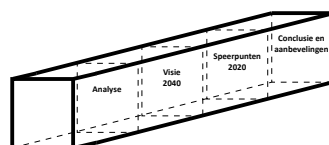
2012

GEEN ZICHT (EN VISIE) OP DE WATERSPORTSITUATIE IN AMSTERDAM

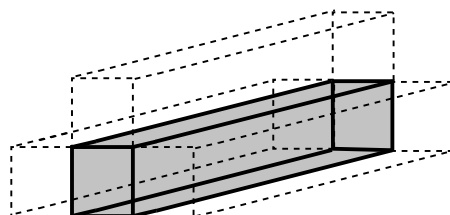
MIDDEL

2014

VERKENNING OP DE WATERSPORT IN AMSTERDAM:
OP WELKE MANIER KAN AMSTERDAM HAAR WATERSPORTPOSITIE VERSTERKEN C.Q. VERBETEREN?

Verkenning op de watersport als bouwsteen voor de watervisie

DOEL

2020-2040

EEN RUIMTELIJK/ECONOMISCH PERSPECTIEF VAN DE WATERSPORT IN AMSTERDAM, MET ALS HOGER DOEL:
HET GEBRUIK EN DE BELEVING VAN HET AMSTERDAMSE WATER VERHOGEN

Figuur 1. Aanleiding, middel en doel Bachelorscriptie

1.5 Afbakening

In deze Bachelorscriptie worden de volgende watersporten behandeld, geselecteerd op omvang en ruimtelijke impact: roeien, kanovaren, zeilen, (kite)surfen, waterskiën en wakeboarden, jetskiën en waterscooter, (openlucht)zwemmen en duiken. Het betreft een ruimtelijke uitwerking waarbij de waterkwaliteit en -berging, financiële, demografische en ecologische aspecten c.q. effecten worden meegenomen maar niet worden uitgewerkt. In deze Bachelorscriptie staat de schaal van de stad centraal vanuit het regionale perspectief.

1.6 Relatie van project met andere projecten

De uitwerking van dit project komt voort uit de opgestelde Watervisie Amsterdam (fase 1: Een ruimtelijk-economisch perspectief op het gebruik van het water) van 16 oktober 2012 waarbij het opstellen van een ruimtelijke visie op watersport in de stad een onderdeel kan gaan vormen van een toekomstig volwaardige watervisie. Deze visie houdt verband met de ambtelijke jachthavenvisie van Amsterdam. (zie figuur 2).

1.7 Methoden en technieken

Er zijn verschillende methoden en technieken gebruikt om de benodigde informatie voor deze Bachelorscriptie te verkrijgen. Door middel van deskresearch is onderzocht welke informatie beschikbaar was en welke onderzoeken reeds zijn gedaan op het gebied van watersport. Voor de analyse is er een literatuurstudie uitgevoerd, interviews afgenomen (binnen de DRO, met externe experts en binnen de watersportsector) en is online en telefonisch onderzoek gedaan. Centraal in de scriptie staat de, door de uitvoerder georganiseerde, ronde tafelgesprek/workshop waarbij voor het eerst ooit, 18 actoren uit de watersportsector van Amsterdam om tafel zaten. Deze methode werd ingezet om de inmiddels uitgevoerde analyse te testen op betrouwbaarheid, deze aan te vullen en een opzet te vormen naar een visie. Deze aanpak sluit naadloos aan op ‘het nieuwe werken’ waarbij actoren tevens invloed hebben op het project. Het uitvoeren van onderzoek of het maken van visies van achter het bureau is immers niet meer van deze tijd (Henneman et al. 2012). De visie wordt uitgewerkt op basis van het ronde tafelgesprek (zie bijlage: paragraaf 1.1), de interviews en bevindingen uit de analyse (zie hierboven voor de methoden).

1.8 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 (deel 1 van de scriptie) wordt er een marktanalyse uitgevoerd van de watersportsector op economisch-beleidsmatig, juridisch, sociaal en ruimtelijk vlak. Het hoofdstuk sluit af met een krachtenveld-analyse, gevolgd door een samenvatting van hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 (deel 2 van de scriptie) betreft de visie. Hierin wordt de analyse vertaald naar ruimtelijke ingrepen met als tijdshorizon 2040 en als aanjager voor de visie pilotprojecten met tijdshorizon 2020. In hoofdstuk 4 (conclusie en aanbevelingen) wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag zoals gesteld in de inleiding (hoofdstuk 1, paragraaf 1.3).

“Nederland vormt het decor van watersport voor de rest van de wereld”

Watersportverbond, 2009

Figuur 2. Positie watersport in Watervisie Amsterdam 2040.

An aerial photograph of a coastal region, likely a harbor or estuary, with various land parcels, water bodies, and infrastructure. A semi-transparent blue rectangular box is overlaid on the left side of the image, containing the title text.

DEEL 1 ANALYSE

HOOFDSTUK 2. ANALYSE

Amsterdam waterstad! De bekende quote over onze hoofdstad. Amsterdam bestaat immers voor 24% uit water en meer dan 50% van de openbare ruimte is water. De economische bijdrage van het recreatief gebruik van water is in Amsterdam groter dan het goederentransport. Tevens levert het meer banen en geeft 91% van de Amsterdammers aan dat water de stad aantrekkelijker maakt om in te wonen (van der Veur et al, 2012). Water is dus van grote (sociaal-economische) waarde voor de stad. In deze analyse wordt het watergebruik van Amsterdam, met betrekking tot de watersport, geanalyseerd. Is Amsterdam (met betrekking tot watersport) wel de waterstad die zij zegt te zijn en is de stad voorbereid op de toekomst?

In deze analyse wordt een marktanalyse uitgevoerd van de watersportsector op economisch-beleidsmatig, juridisch, sociaal en ruimtelijk vlak. Tevens wordt het krachtenveld verklaard. Het hoofdstuk sluit af met een samenvatting van de analyse.

2.1 Economische en beleidsmatige analyse

2.1.1 Krimp en groei binnen de sector

De krimp en/of groei binnen de watersportsector kan opgedeeld worden in drie categorieën die onderling verband houden en elkaar beïnvloeden: het percentage watersporters, de absolute groei of krimp en het aantal watersportactiviteiten.

Percentage watersporters

Op basis van demografische ontwikkelingen kan gesteld worden dat voor de gehele watersportsector het percentage sporters de komende jaren licht stijgt. (CBS, 2012). De afname door vergrijzing lijkt namelijk te worden gecompenseerd door de toename van het opleidingsniveau (van der Meulen, 2012).

Absolute groei of krimp

In absolute zin is tot 2028 een groei te verwachten van ongeveer een half miljoen sporters in heel Nederland doordat de bevolking als geheel groeit (Watersportverbond, 2009). Het aantal watersportverenigingen is de afgelopen jaren, net als het aantal leden, afgenomen (Gemeente Maastricht, 2012). Een precies aantal is niet te noemen, hiervoor is te weinig informatie beschikbaar. Geconcludeerd kan worden dat er steeds meer sporten op individuele basis worden beoefend.

Percentage watersportactiviteiten

Ondanks dat er steeds meer geld verdiend wordt binnen de watersportsector, neemt het percentage watersportactiviteiten af. Over 7 jaar tijd (2004-2011) is het totaal aantal activiteiten op of aan het water (met betrekking tot watersport) gedaald met 32% (Waterrecreatieadvies, 2012).

Binnen deze krimp van 32% zijn grote verschillen te zien tussen de sporten. Zo krimpt het aantal watersportactiviteiten bij de sporten zeilen en surfen het meest (bijna 50%). Geconcludeerd kan worden dat laagdrempelige sporten, zoals kanoën en zwemmen, minder zijn gekrompen (of minder snel krimpen) dan sporten als surfen en zeilen. Het aantal duikers(activiteiten) neemt, ondanks dat dit de minst grote watersport is, toe. Kitesurfen, als relatief nieuwe sport, groeit ook nog steeds in ledenaantal en activiteiten op het water. (Waterrecreatieadvies, 2012). De populariteit van deze sport zet naar verwachting door omdat de sport (waarschijnlijk) wordt opgenomen in de Olympische Spelen van 2016 en de X-games (Vrolijk, 2010).

Samenvattend kan gesteld worden dat het percentage watersporters de komende jaren stijgt (CBS, 2012). De bevolkingsgroei zorgt immers voor een toename van het absolute aantal (water)sporters (Watersportverbond, 2012). Ondanks dat neemt het aantal verenigingsleden af (Gemeente Maastricht, 2012). De sport wordt dus meer op individuele wijze beoefend. Ondanks dat het aantal watersporters groeit, is er een afname in het percentage watersportactiviteiten (Waterrecreatieadvies, 2012). De watersporters zijn dus (per persoon) minder op en aan het water te vinden in vergelijking met vroeger.

“Over 7 jaar tijd (2004-2011) is het totaal aantal activiteiten op of aan het water (met betrekking tot watersport) gedaald met 32%”

Waterrecreatieadvies, 2012

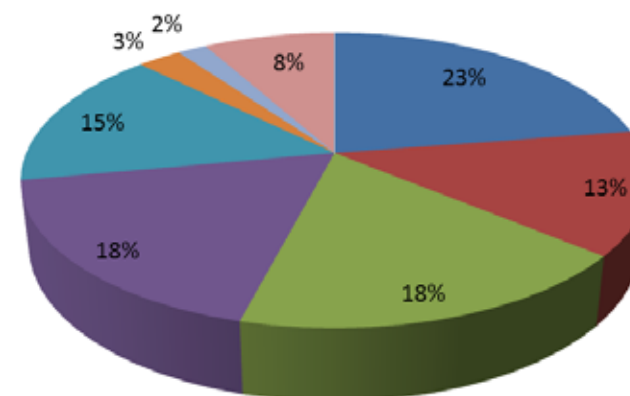
De landelijke verdeling van de (water)sporten die zijn meegenomen in deze verkenning is te zien op figuur 4 (De nieuwste trends als Stand Up Paddling (SUP) en flyboarden vallen onder de categorie surfen). De meest opvallende conclusie die getrokken kan worden is het verschil tussen de Amsterdamse- en nationale cijfers met betrekking tot roeien, kanovaren en surfen. Kanovaren (17 verenigingen in Amsterdam) is in Amsterdam vele malen kleiner dan het landelijk gemiddelde (13% t.o.v. 28%). Het roeien daarentegen (23 verenigingen in Amsterdam) is vele malen groter dan het landelijk gemiddelde (18% t.o.v. 11%). De surfsport in Amsterdam (23 verenigingen in Amsterdam) is tweemaal zo groot als het landelijk gemiddelde (7 t.o.v. 15%). Amsterdam kan op basis van deze cijfers met recht een roei- en surfstad genoemd worden.

2.1.2 Economie

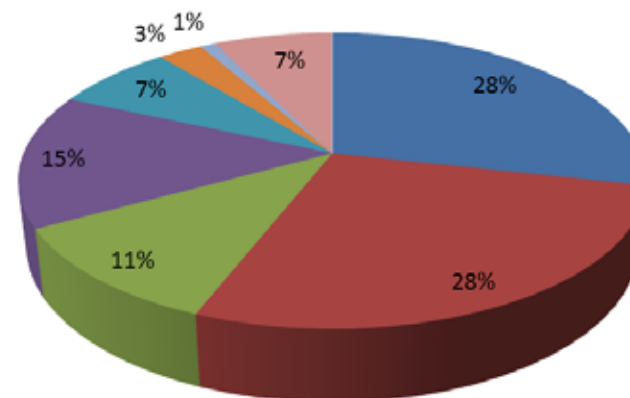
De bestedingen direct gerelateerd aan waterrecreatie - inclusief watersport en watersportindustrie – bedragen € 5,9 miljard per jaar. Dat is ruim 30% van de economische waarde van het binnenlands toerisme en de recreatie. De sector biedt werkgelegenheid aan 92.000 mensen. De export van de watersportindustrie bedraagt € 1,4 miljard (van der Meulen, 2012).

Van Amsterdam zijn er geen (economische) cijfers bekend met betrekking tot de watersportsector. Tot nu toe wordt het geschaard onder de sector toerisme, die zeer belangrijk is voor de stad. In 2011 trok de stad 5.7 miljoen bezoekers, 7 miljard aan inkomsten en telde de sector 50.000 fulltime banen (van der Veur et al, 2012).

Wanneer de watersportstatistieken van de afgelopen decennia worden geanalyseerd, kan gesteld worden dat de watersportsector conjunctuurgevoelig is en (op korte termijn) er direct verband te zien is tussen economische fluctuaties en het aantal leden en bestedingen binnen de sector (Delta Lloyd, 2011). De betekenis van waterrecreatie zal in de komende jaren toenemen. Niet alleen vanuit economisch perspectief, maar ook in relatie tot de kwaliteit van stad en platteland, natuur en landschap, wonen en werken, sport en gezondheid, cultuurhistorie en sociale samenhang (Waterrecreatieadvies, 2012).

Figuur 3. Amsterdamse verdeling watersporten

Figuur 4. Landelijke verdeling watersporten

2.1.3 Beleid

De watersportvisie moet passen binnen het bestaande Amsterdamse beleid. Momenteel ligt er geen beleid binnen de gemeente of provincie op de watersport. Wel zijn er sportambities vermeld in het Amsterdamse sportplan 2013-2016. Tevens kan er aansluiting op de Structuurvisie Amsterdam 2040 worden gezocht.

Structuurvisie Amsterdam 2040

In de structuurvisie Amsterdam 2040 (zie figuur 5) is niets opgenomen over de watersport in de stad. Er zijn echter wel enkele ruimtelijke randvoorwaarden en streefbeelden die meegenomen kunnen worden tijdens de uitwerking van de watersportvisie.

Dankzij de kenmerkende lobbenstructuur van Amsterdam lopen er groene scheggen vanuit het buitengebied de stad in. Op de koppen van de scheggen (met de kop van de scheg wordt het deel van de scheg bedoeld dat het verst de stad in reikt en grenst aan de bebouwde stad) bevinden zich stadsparken of recreatieplassen die een ideaal onderkomen kunnen vormen voor (water)sport en recreatie. In de structuurvisie wordt gepleit om de koppen van de scheggen niet langer te benaderen als beëindiging van de stad, maar als opening naar het landschap. 'De stedelijke maar parkachtige ruimtes maken de koppeling tussen stad en metropolitaan landschap.' Dit biedt kansen voor de relatie tussen watersportmogelijkheden en verblijfsrecreatie (Gemeente Amsterdam, 2011). Tevens pleit de structuurvisie voor het meer combineren van functies, het openhouden van de watervlaktes (als tegenhanger van de stenige verticale omgeving) en de vormen van waterrecreatie te spreiden waarbij geclusterd wordt met horeca, fietspaden, ruiterspaden en toeristische trekpleisters.

Gebiedsgericht stelt de structuurvisie:

- Met waterstructuur en programmering aansluiten bij eigen identiteiten van de verschillende scheggen
- Waterland: rust, kanoroutes en kleinschalige horeca
- Diemerscheg: kleine watersport
- Amstelscheg: Rustige evenementen
- Amsterdamse Bos: Watersport, zwemmen, varen.
- Tuinen van West: Metropolitane Sloterplas, activiteiten met hoge intensiviteit, evenementen.
- IJmeer: natuur en recreatie
- Waterrecreatie in Oostelijk deel: jachthavens
- Stad naar de haven en haven naar de stad
- Noorder IJplas: meer recreatie
- In en uitstapmogelijkheden in de dichte stad

Figuur 5. Structuurvisie Amsterdam 2040 (bron: Gemeente Amsterdam, 2011).

“...het combineren van functies, het openhouden van de watervlaktes (als tegenhanger van de stenige verticale omgeving) en de vormen van waterrecreatie spreiden...”

Structuurvisie Amsterdam 2040

Amsterdamse sportplan 2013-2016

Dit sportplan richt zich voornamelijk op het verhogen van de sportparticipatie van de jeugd en volwassenen. De gezondheid van de Amsterdammer vormt de rode draad door het plan: 'Amsterdammers bewegen tot een gezonde levensstijl'. Extra aandacht wordt hierbij besteed aan het tegengaan van overgewicht bij kinderen.

Wethouder Sport Eric van der Burg (persoonlijke communicatie, 2013): "We leggen een groter accent op de rol van sport en bewegen voor je gezondheid. Bij een vitale stad hoort in de eerste plaats een bevolking die gezond eet en voldoende beweegt. Daar begint het mee. En dat kan een stuk beter. Deelname aan sport is goed, maar om overgewicht tegen te gaan is toch meer nodig: bewegen en gezond eten. Wij hebben de afgelopen jaren vooruitgang geboekt, maar we willen juist op dit terrein nog veel meer." De oprichting in 2013 van 'de week van de watersport' heeft het doel om (in heel het land) mensen in actie te laten komen op het water en zo nieuwe recreanten te inspireren om met deze gezonde vorm van vrijetijdsbesteding aan de slag te gaan. In het hele land openen watersportbedrijven tijdens deze week hun deuren en op tal van plaatsen worden clinics en demonstraties van sporten zoals zeilen, kitesurfen, wakeboarden en windsurfen georganiseerd. In Amsterdam wordt er gedurende deze week echter nergens een clinic of demonstratie gegeven. Deze evenementen zijn een kans voor de stad om de watersport op een eenvoudige maar effectieve manier te promoten, wat naadloos aansluit op de ambities in het Amsterdamse sportplan.

Recreatieplan Waterland 2011

Het recreatieplan Waterland streeft naar een opwaardering van enkele hoofdroutes. De verbinding tussen Zunderdorp en Landsmeer/Twiske wordt genoemd en ook de ontwikkeling van hoofdknooppunten als De Poort van Waterland. Wat betreft de waterrecreatie streeft Waterland naar een verbetering van de mogelijkheden. Voor kanoërs en roeiers is het netwerk van ondiepe veensloten uitstekend belegd met ondiepe veensloten en overhaalvoorzieningen. De kans en vraag naar meer zwemvoorzieningen wordt tevens aangehaald. In de toekomst wordt vooral ingezet op de bereikbaarheid van het water vanuit de stedelijke gebieden (Vista, 2011).

Watervisie Amsterdam: fase 1

De watervisie (1e fase) pleit voor de ontwikkeling van nieuwe jachthavens, om de watersport meer ruimte te geven. De jachthavens moeten bruisende, metropolitane plekken zijn die voor alle stedelingen de moeite zijn om te bezoeken. Dit geldt ook voor de bestaande jachthavens. IJburg 2e fase wordt aangehaald als een (toekomstig) belangrijk centrum voor de watersport.

Samenvattend zijn de ambities voor de watersport: Het faciliteren van watersport, een goed functionerend vaarnetwerk en het faciliteren en reguleren van de pleziervaart.

Kaderrichtlijn Water (KRW) en Zwemwaterrichtlijn

De Kaderrichtlijn Water stelt doelen aan de oppervlaktewaterkwaliteit. Nieuwe ontwikkelingen moeten daar inpassen en mogen de waterkwaliteit niet verslechteren. In het kader van deze richtlijn zijn beschermde gebieden aangewezen waarvoor de waterbeheerders de opgave hebben om de beschermde gebieden mee te nemen in hun beheersplannen. De KRW heeft een relatie met andere richtlijnen die ook relevant zijn voor de waterrecreatie en watersport, namelijk Natura2000 en de Zwemwaterrichtlijn. Tot de jaren zestig van de 20e eeuw was het water in de Amsterdamse stadsplassen helder, maar met de opkomst van de intensieve landbouw is de concentratie voedingsstoffen in het water toegenomen. Het gevolg hiervan was dat het water troebel werd, de soortenrijkdom terugliep en de zwemwaterkwaliteit werd aangetast (van der Meulen, 2012). De watersport (met name het zwemmen) heeft zich hierdoor voor een groot deel van de plassen naar de rivieren en (druk bevaren) vaarten verplaatst. Deze ontwikkeling heeft een groot effect op de watersport in de stadsplassen en maakt de druk op de rivieren, in combinatie met de beroepsvaart, groter. Tevens doet het de kwaliteit, beleving en uitstraling van de stadsplassen afnemen.

2.1.4 Juridische instrumenten

De watersportverkenning zal, indien opgenomen in de watervisie, een document zijn met juridisch bindende status, net als de structuurvisie Amsterdam 2040. Op basis van de watervisie kunnen in dat geval toekomstige ruimtelijke wijzigingen doorgevoerd worden in het bestemmingsplan. Door middel van een wijziging in het bestemmingsplan kan, met betrekking tot watersport, de gewenste bereikbaarheid, ruimtelijke (stedenbouwkundige) kwaliteit worden bepaald en ongewenste functies en/of structuren worden uitgesloten. Door middel van een beeldkwaliteitsplan kan vervolgens, bij toekomstige deelaspecten van de watervisie, de beoogde ruimtelijke kwaliteit door de gemeente in de hand worden gehouden en op projectniveau worden gewaarborgd. Tijdens de uitvoering kan de gemeente door middel van grondbeleid nog bijsturen. Ruimtelijke ontwikkelingspolitiek is immers niet mogelijk zonder een effectief grondbeleid (Provincie Noord-Holland, 2010).

2.2 Sociale analyse

Vraag en aanbod binnen de watersportsector verandert mee met verschuivingen in de maatschappij. De vorm waarin sport wordt beoefend (en welke sport wordt beoefend), is in grote mate een weerspiegeling van de maatschappij (Sportkoepel Edam-Volendam, 2012). Het is dus essentieel om deze (maatschappelijke) ontwikkelingen in beeld te brengen evenals het effect hiervan op de watersportsector. Enkel op deze manier kan er ingespeeld worden op ontwikkelingen en kunnen nieuwe kansen die ontstaan worden benut. In deze paragraaf worden enkele maatschappelijke ontwikkelingen, met consequenties voor de watersport, beschreven.

2.2.1 Informalisering maatschappij

Deze maatschappelijke verandering kenmerkt zich door de verschuiving van duurzame formele organisatie naar vluchtige informele netwerken. Dit is te zien aan de daling van de organisatiegraad in vrije tijd. Verandering in de vrijetijdsbesteding en de toegenomen individualisering dragen ertoe bij dat sport meer op individuele wijze, passend bij het eigen levensritme, in losse verbanden en steeds meer gemeten aan topsport (marathon NY, beklimming Mont Ventoux) beoefend wordt (Delta Lloyd, 2011).

Een van de algemene kenmerken van de vrijetijdsbesteding is de mate waarin Nederlanders zich bij verenigingen aansluiten om gezamenlijk actief te zijn. Dit wordt ook wel de organisatiegraad van de vrije tijd genoemd. Het verenigingsleven is een belangrijke sociale context van de vrijetijdsbesteding. De organisatiegraad is gemeten als het percentage van de bevolking dat lid is van een of meer vrijetijdsverenigingen. De organisatiegraad liet sinds 1995 een lichte daling zien, zowel in het percentage van de bevolking dat zich voor de vrijetijdsbesteding ergens bij aangesloten had, als in het aantal lidmaatschappen van de verenigingen. Die trend heeft zich vanaf 2003 tot en met 2007 voortgezet. Het gecombineerde effect van beide aspecten komt tot uiting in het aantal lidmaatschappen per 100 personen. Dat daalde van 48 in 2003 naar 45 in 2007. Ook deze daling sluit aan bij een langduriger proces van afname van aantallen lidmaatschappen. De daling deed zich binnen alle leeftijdsgroepen voor, het sterkst onder de jongvolwassenen (Delta Lloyd, 2011).

Effect op de watersport:

De huidige (klassieke) clubstructuur blijkt niet meer te passen bij de laagdrempeligheid die de hedendaagse sporter zoekt. De huidige structuur van de sportclubs komt om deze reden dan ook (steeds meer) onder druk te staan. Overal in Nederland, en zo ook in Amsterdam, is te zien dat de sport steeds meer op individuele wijze beoefend wordt. Dit doet de sociale cohesie binnen de sector afnemen.

2.2.2 Gestegen welvaart

Door de gestegen welvaart is een buitenlandvakantie binnen het financiële bereik van steeds meer mensen gekomen. Voor een deel gaat het hierbij om sportieve vakanties, zoals wintersport, en om deelname aan sportevenementen in het buitenland, zoals de marathon van New York. Met name duikers vertrekken steeds vaker naar het buitenland voor de onderwaterbeleving die in Nederland nergens te vinden is (Delta Lloyd, 2011).

Effect op de watersport:

Amsterdam concurreert door de toenemende globalisering niet enkel meer met steden binnen de Nederlandse grens, maar moet het nu ook opnemen tegen (watersport)steden als Stockholm en Hamburg.

2.2.3 Individualisering

Veel van de individueel beoefende sporten worden aangeboden door commerciële aanbieders. Commerciële aanbieders pakken eerder trends op dan sportverenigingen en zullen daarom de komende jaren ook sterker blijven groeien. Net als bij de 'informalisering van de maatschappij' speelt ook bij deze trend de verschuiving naar het individueel beoefenen van de sport, passend bij het eigen levensritme een grote rol. Dit is terug te zien in het dalende aantal sportverenigingen en leden van sportverenigingen (Vrolijk, 2010).

Effect op de watersport:

In combinatie met de informalisering zorgt de individualisering voor een verschuiving van de leden van clubs naar commerciële aanbieders. De sociale cohesie, zoals in de huidige clubstructuur, neemt af.

2.2.4 De sport- en bewegingsmarkt wordt groter, gedifferentieerder en complexer.

Traditionele sportaanbieders worden bedreigd. Er is steeds meer alternatief sportaanbod in vele hybride vormen. Er vindt een vermenging plaats van sport, recreatie en bewegingsactiviteiten (Delta Lloyd, 2011).

Effect op de watersport:

Van clubs/aanbieders wordt verwacht dat er meer geboden wordt dan enkel watersportvoorzieningen. Beleving en vermaak (voorzieningenuitbreiding) is essentieel om leden te behouden en nieuwe leden aan te trekken (Watersportverbond, 2009).

2.2.5 Sensatiecultuur

De toegenomen vakantieactiviteit sluit aan bij een bredere lange termijn ontwikkeling, die door Schnabel (2000) is aangeduid met 'intensivering'. Deze ontwikkeling verwijst naar de veranderende dynamiek en de toenemende betekenis van de belevingscomponent in het moderne leven. "Er moet veel meer in een leven en dat meer moet zowel afwisselend als belonend zijn. De beleving van werk, relaties, het eigen leven en het eigen lichaam, vrije tijd, sport enz. staat steeds sterker in het teken van het verlangen naar een intense en intensieve beleving en ervaring" (Schnabel 2000, p.140). De koppeling van sport aan intense en intensieve beleving en ervaring ligt ook voor de hand. 'Sport is een zoektocht naar sensatie, want de samenleving is routine geworden, sport is weggelaten van de routine en de sleur om nieuwe emoties te vinden' (Dunning, 2007, p.18).

Effect op de watersport:

Een opkomst van nieuwe, en vaak ook meer extreme vormen van watersport. Het combineren van sport met evenementen blijkt een succesvolle combinatie, geschikt voor een breed publiek (Delta Lloyd, 2011).

2.2.6 Aantal allochtonen neemt toe

De sportdeelname onder allochtonen ligt lager dan bij de autochtone bevolking. Allochtonen zijn ook minder bekend met het verenigingsleven en met het vervullen van vrijwilligerstaken. Dit is een uitdaging voor de sportverenigingen binnen de gemeente (van der Meulen, 2012).

Effect op de watersport:

Drempel voor allochtonen om te sporten neemt toe naarmate het 'integratieproces' niet wordt gestimuleerd voor deze groep. Dit is een gemiste kans vanwege het hoge aantal potentiële leden binnen deze bevolkingsgroep (van der Meulen, 2012).

"Amsterdam concurreert door de toenemende globalisering niet enkel meer met steden binnen de Nederlandse grens, maar moet het nu ook opnemen tegen (watersport)steden als Stockholm en Hamburg "

van der Meulen, 2012

2.2.7 Toename aanbod vrijetijdsactiviteiten

Het aanbod van vrijetijdsactiviteiten zal naar verwachting verder toenemen met veel gebruik van digitale media, met name voor de doelgroep jongeren.

De concurrentieslag om de jongere sportconsument zal groter worden, temeer omdat het aantal jongeren gaat afnemen (Delta Lloyd, 2011).

Volgens de meest actuele bevolkingsprognose zal het aantal jongeren in 2020 ruim 4,8 miljoen bedragen. Dat is ruim 2 procent minder dan in 2010. De afname komt vooral door een daling van de geboortecijfers in het begin van de 21ste eeuw die waarschijnlijk doorzet tot 2015 (CBS, 2012).

Effect op de watersport:

Er vindt een daling plaats van het aantal jeugdleden. Dit zorgt (in combinatie met de vergrijzing) voor een leeftijdsverhoging van het 'gemiddelde' lid. Een logisch gevolg is de toenemende concurrentieslag om de jonge watersportconsument (van der Meulen, 2012).

Waterrepublic 2025 met Adriaan Geuze (West 8) en Steven Delva (Delva Landscape Architects)

2.3 (watersport)Workshops

In het kader van deze scriptie en de watervisie zijn twee workshops georganiseerd. De watersportworkshop door de uitvoerder (Johan van Ling) en de workshop 'Naar een gebiedsgerichte Watervisie Amsterdam 2040' door Roy Berents, de projectleider van de watervisie Amsterdam 2040.

2.3.1 Watersportworkshop

Op 16 april 2014 hebben 14 actoren uit de watersportsector om tafel gezeten in het kader van de watersport en een uiteindelijke verwerking hiervan in de watervisie. Alle actoren hebben, na de opening van Roy Berents (DRO) en een pitch van Johan van Ling over de watersportsector, allen de beurt gekregen om hun visie op de watersport of een specifiek onderdeel daarvan te verkondigen. Wat gaat er goed? Wat kan er beter? Waar liggen kansen? Wat is het lange termijn perspectief (2040) op de Amsterdamse watersportsector en wat zijn de belangrijkste korte termijn speerpunten (2015 tot 2020). De uitnodiging en het verslag van de workshop is te vinden in bijlage 1.1. Samenvattend zijn de volgende (watersport)aandachtspunten genoemd als input voor de watervisie:

- Een visie op de watersport, separaat danwel als integraal onderdeel van de Watervisie Amsterdam, is gewenst; mogelijk kan de watersport in de toekomst ook worden meegenomen in de volgende Sportvisie Amsterdam?
- Meer multifunctionele, gedeelde, formele en informele accommodaties gecombineerd met na-schoolse opvang e.d. lijken de toekomst ook voor de watersport(verenigingen) en jachthavens;
- Sluit aan bij de verbetering van regionale vaarnetwerken (o.a. ook sloep-netwerk); Amsterdam heeft hierin letterlijk en figuurlijk een centrale positie;
- Zet niet alleen in op 'groot en meeslepend', maar zorg juist voor de aanpak van kleinschalige knelpunten en/of de aanleg van enkele op/afstapplaatsen voor de kanoërs e.d.;
- Het duiden van een duidelijker watersportprofiel per stadspas helpt bij het maken van keuzes van welke watersporten je waar meer of minder wil toestaan/ontwikkelen; zo is de Nieuwe Meer dé zeilplas, de Noorder IJplas dé natuurplas
- De bestrijding van én communicatie over de blauwalg in de recreatieplassen blijft een belangrijk punt van aandacht;
- IJburg kan als watersportcentrum aan het IJmeer een bovenlokale betekenis krijgen; dit vraagt ook in de onzekere tijdelijke fase waarin de ontwikkeling van IJburg zich bevindt, extra aandacht;

- Het 'kommetje' in het Buiten IJ tussen Zeeburgereiland en Steigereiland is eigenlijk te klein voor het waterskiën en wakeboarden; een stille Amsterdamse waterski-/waveboardbaan (in één van de stadsplassen?) zou een structurele oplossing kunnen zijn.

2.3.2 Watervisieworkshop

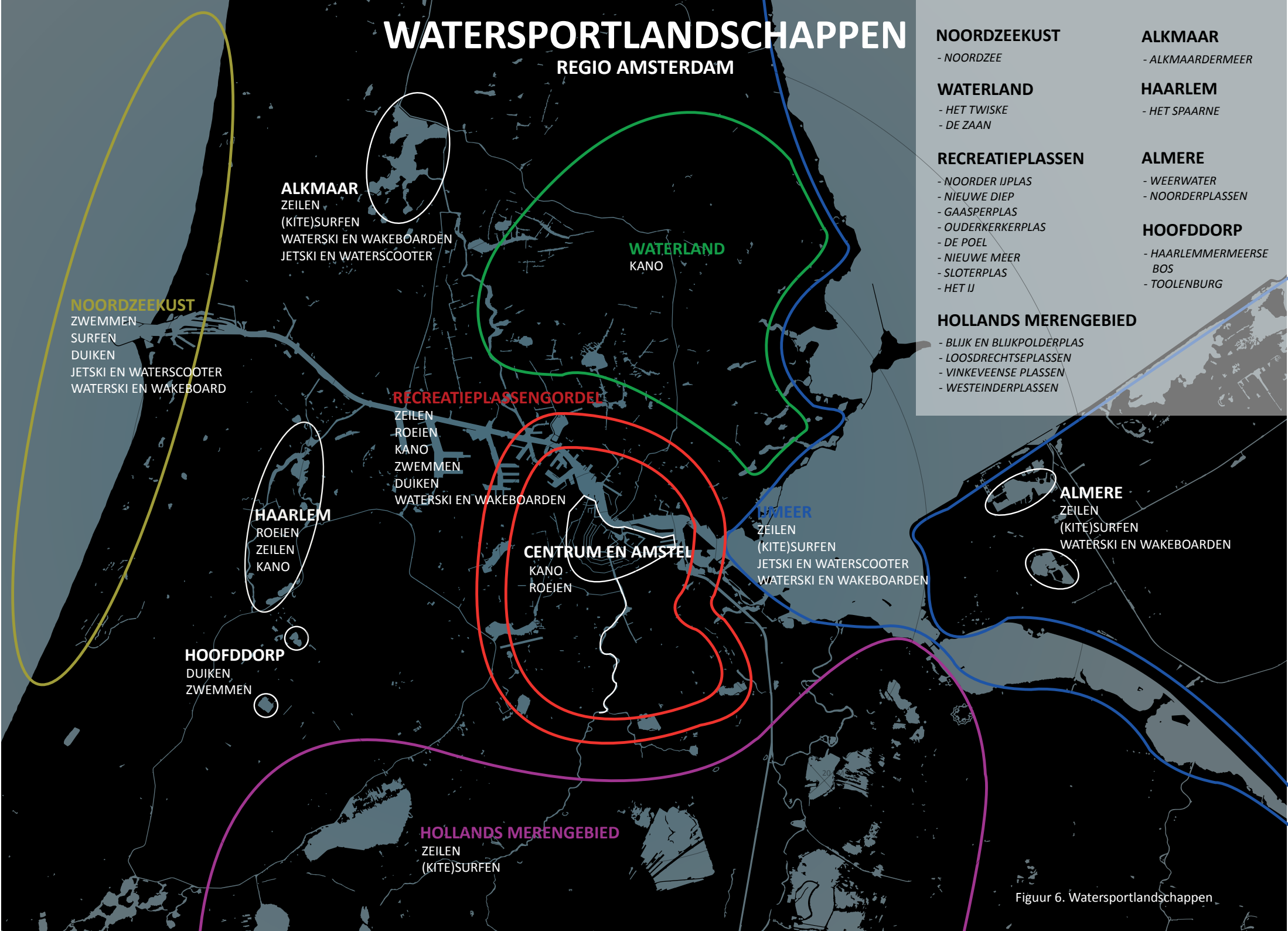
Op 24 april 2014 is er, in het kader van de watervisie Amsterdam 2040, een workshop georganiseerd waarbij de (24) deelnemers een (gebiedsgerichte) aanzet geven voor een ruimtelijk-economisch lange termijn perspectief op het gebruik van water in Amsterdam (zie bijlage 1.2). Hierbij worden tevens de belangrijkste speerpunten per deelgebied benoemd. In het eerste deel van de workshop hebben 17 deelnemers uiteenlopende pitches gegeven met betrekking tot het gebruik van het Amsterdamse water (zie bijlage 1.2), waaronder een pitch door Johan van Ling over de watersportsituatie van Amsterdam. In het tweede deel van de workshop is de groep verdeeld in drie groepen (1: binnenstad en stedelijk boezemwater; 2: stedelijk polderwater en de stadsplassen; 3: het IJ, havens en IJmeer en het Noordzeekanaal, Noord-Hollands kanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal. De meeste (groei)potentie voor de watersport in Amsterdam ligt bij de stadsplassen. Om deze reden is, tijdens de workshop, geprobeerd de plassen te duiden met een eigen profiel.

De belangrijkste kwaliteiten en/of knelpunten van de stadsplassen die naar boven kwamen zijn: De Nieuwe Diep is te klein voor het huidige gebruik (waterski en wakeboard) en geeft veel geluidsoverlast. De Gaasperplas heeft grote toeristische potenties door de reeds aanwezige camping en hotels, midden in het groen. Tevens kan het fijnmazige netwerk in Gaasperdam benut worden als kanonetwerk voor de stadspas. De Amstelveense Poel kan relatief eenvoudig aangesloten worden op het Amsterdamse Bos. De Nieuwe Meer kent een commercieel profiel door de vele jachthavens en de Zuidas, gelegen aan de oostzijde van de plas. De Sloterpas, als enige aangesloten op het waternetwerk van het centrum en met haar achterliggende (kano)netwerk kent hierdoor grote (metropolitane) kansen. De noorder IJplas ligt ingesloten tussen snelwegen en is slecht bereikbaar.

Tevens werd aangekaart dat Amsterdam een watersportlandmark mist om het imago van Amsterdam als watersportstad te versterken.

WATERSPORTLANDSCHAPPEN

REGIO AMSTERDAM

Figuur 6. Watersportlandschappen

2.3 Ruimtelijke analyse

Nederlanders zijn, in vergelijking met andere Europeanen, zeer tevreden over de mogelijkheden om in hun omgeving te sporten of in beweging te komen (95%, EU-gemiddelde is 75%). Het is daarom de vraag hoeveel winst er nog te behalen valt door in meer of beter aanbod te voorzien. Een ruimer aanbod zal de sport mogelijk niet extra stimuleren. Het is, met het oog op de toekomst, echter nodig om ruimtelijke aanpassingen door te voeren die inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen.

De ruimtelijke analyse is uitgevoerd op het schaalniveau van de regio en de stad. Allereerst wordt de regio verdeeld in watersportlandschappen. Op regionaal en stedelijk schaalniveau zijn vervolgens alle verenigingen in kaart gebracht per watersport. Tevens zijn de populaire c.q. meest gebruikte wateren per sport weergegeven. De belangrijkste conclusies en trends zijn terug te vinden in de begeleidende tekst. Hierna is op de kaart 'Intensiteit gebruik Amsterdamse water' (figuur 24) te zien welke wateren het meest intensief gebruikt worden door verenigingen. Hierbij is tevens het aantal leden meegenomen in de verwerking van de kaart. Hieruit is op te maken welke wateren onder druk staan en waar de (toekomstige) groei over verspreid kan worden. De meeste winst is immers te behalen op de (ruimtelijk interessante) locaties waar het gebruik van het water laag ligt, maar waar het wel mogelijk is dit te verhogen.

Het (spontane, individuele) recreatief gebruik van de wateren is niet meegenomen omdat hierover te weinig informatie beschikbaar is. De ruimtelijke conclusiekaart brengt de kansen en sterktes in beeld, gebaseerd op de ruimtelijke analyse, workshops en interviews met experts.

2.3.1 Watersportlandschappen

Op de figuur hiernaast (figuur 6) is de regio Amsterdam opgedeeld in watersportlandschappen. De landschappen zijn geselecteerd op basis van hun landschappelijke kenmerken. Op basis van deze classificering zijn er vijf landschappen te onderscheiden: de Noordzeekust, Waterland, recreatieplassengordel, Hollands merengebied en het IJmeer. Er zijn in de regio enkele locaties waar veel gewatersport wordt, maar die hierdoor niet een watersportlandschap vormen of hiervan deel uitmaken. Deze plekken zijn tevens opgenomen in figuur 6. Dit zijn Alkmaar (Alkmaardermeer), Haarlem (Het Spaarne), Hoofddorp (Haarlemmermeerse Bos en Toolenburg) en Almere (Weerwater, Noorderplassen).

Geconcludeerd kan worden dat Amsterdam niet alleen geografisch, maar tevens wat betreft het aanbod van watersportvoorzieningen het (watersport)centrum vormt van de regio. In de stadsplassen worden alle sporten, behalve de ruige watersporten (jetski, waterscooter, waterskien en wakeboarden) en (kite)surfen beoefend.

De ontbrekende watersporten in de stadsplassen zijn voor Amsterdammers om de hoek te vinden op het IJmeer. Op dit grote open water, met haar prachtige horizon, wordt volop ge(kite)surft en is er de mogelijkheid om te jetskien, waterscooteren, waterskien en wakeboarden. De Amstel kent, zoals te zien op de intensiteit kaart (figuur 24), de hoogste (watersport)druk van alle wateren.

De watersportlandschappen Noordzeekust en IJmeer zijn de meest ruige landschappen. Hier zijn meer golven, een sterkere wind en is de ruimte op het water groot. Niet elke watersport is dus geschikt voor alle (watersport)landschappen (zie figuur 7).

+	++	+++
Roeien	Zeilen	(kite)surfen
Kano	(Kite)surfen	Jetski en waterscooter
Zwemmen	Jetski en waterscooter	Waterski en wakeboarden
Duiken	Waterski en wakeboarden	

Legenda:

+++ Ruig
++ Gemiddeld
+ Vlak

Figuur 7. Ruigheid water watersportlandschappen

2.4.3 Intensiteit gebruik Amsterdamse water

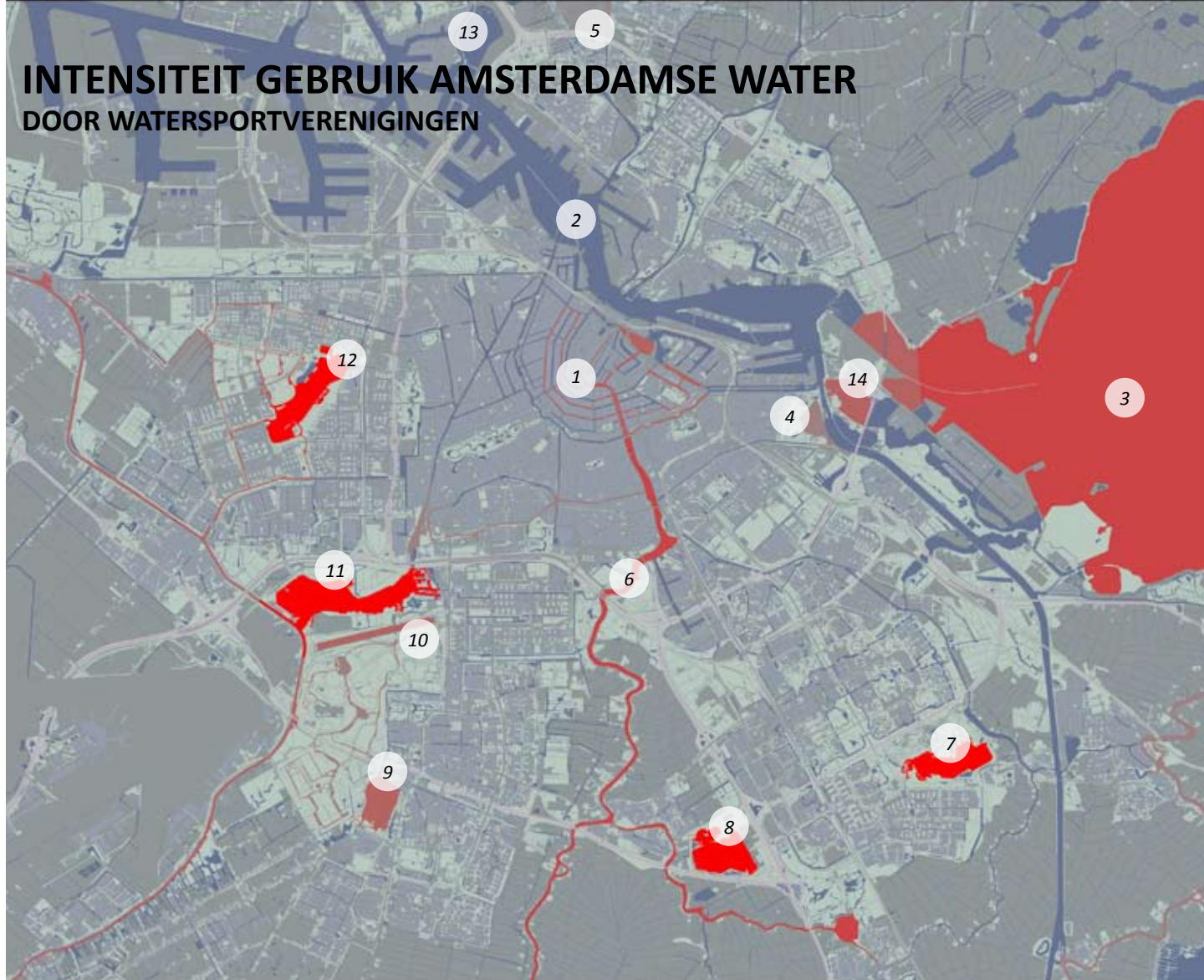
Op figuur 24 is de intensiteit van het gebruik door watersportverenigingen op het Amsterdamse water weergegeven. Uit de workshops is gebleken dat de druk op het centrum groot is en de stadsplassen het meest kansrijk zijn voor nieuwe watersportimpulsen. Op deze kaart is te zien waar de druk het laagst ligt en welke plekken geïntensiveerd kunnen worden, gebaseerd op de informatie uit 2.4.2 (watersportprofielen).

Op het IJ (2) en de blauwgekleurde vaarten wordt niet gewatersport vanwege de aanwezige beroepsvaart. De meeste watersportactiviteiten vinden plaats op de stadsplassen (7, 8, 9, 11 en 12), de Amstel (6) en het IJmeer (3). Wanneer gekeken wordt naar de verhouding watergebruik/wateroppervlak, kan geconcludeerd worden dat de grootste druk op de Amstel (6) ligt, en daarna op de stadsplassen (7, 8, 9, 11, 12). Te zien is dat de Poel (9) in Amstelveen veel minder belast wordt dan omringende stadsplassen omdat er enkel door de sluis gevaren kan worden als dit 24 uur van tevoren wordt aangevraagd. Opmerkelijk is tevens de Noorder IJplas (13) in Amsterdam-Noord, die niet gebruikt wordt voor waterrecreatie en ook niet over een strand of voorzieningen beschikt. Deze plas is slecht bereikbaar en heeft een natuurlijke functie gekregen. Amsterdam-Noord moet het hierdoor nu enkel doen met het Twiske (5), waardoor het in vergelijking met de rest van Amsterdam slecht bedield is.

De grachtengordel (1) dient voornamelijk als cultureel uithangbord van de stad wat betreft de watersport. De grachten zijn bij uitstek geschikt voor (toeristische) kanoërs, roeiers en SUP'ers.

Het enige snelvaargebied binnen de stadsgrenzen bevindt zich aan de rand van de stad (14), dicht aan het IJmeer. Hier wordt, als enige plek in Amsterdam gewaterscooterd en gewaterskied. Dit leidt met betrekking tot geluidshinder niet tot overlast vanwege de directe ligging aan de snelweg.

INTENSITEIT GEBRUIK AMSTERDAMSE WATER DOOR WATERSPORTVERENIGINGEN

Figuur 24. Intensiteit gebruik Amsterdamse water

Laag

Hoog

1: Grachtengordel

2: Het IJ

3: IJmeer

4: Nieuwe Diep

5: 't Twiske

6: Amstel

7: Gaasperplas

8: Ouderkerkerplas

9: De Poel

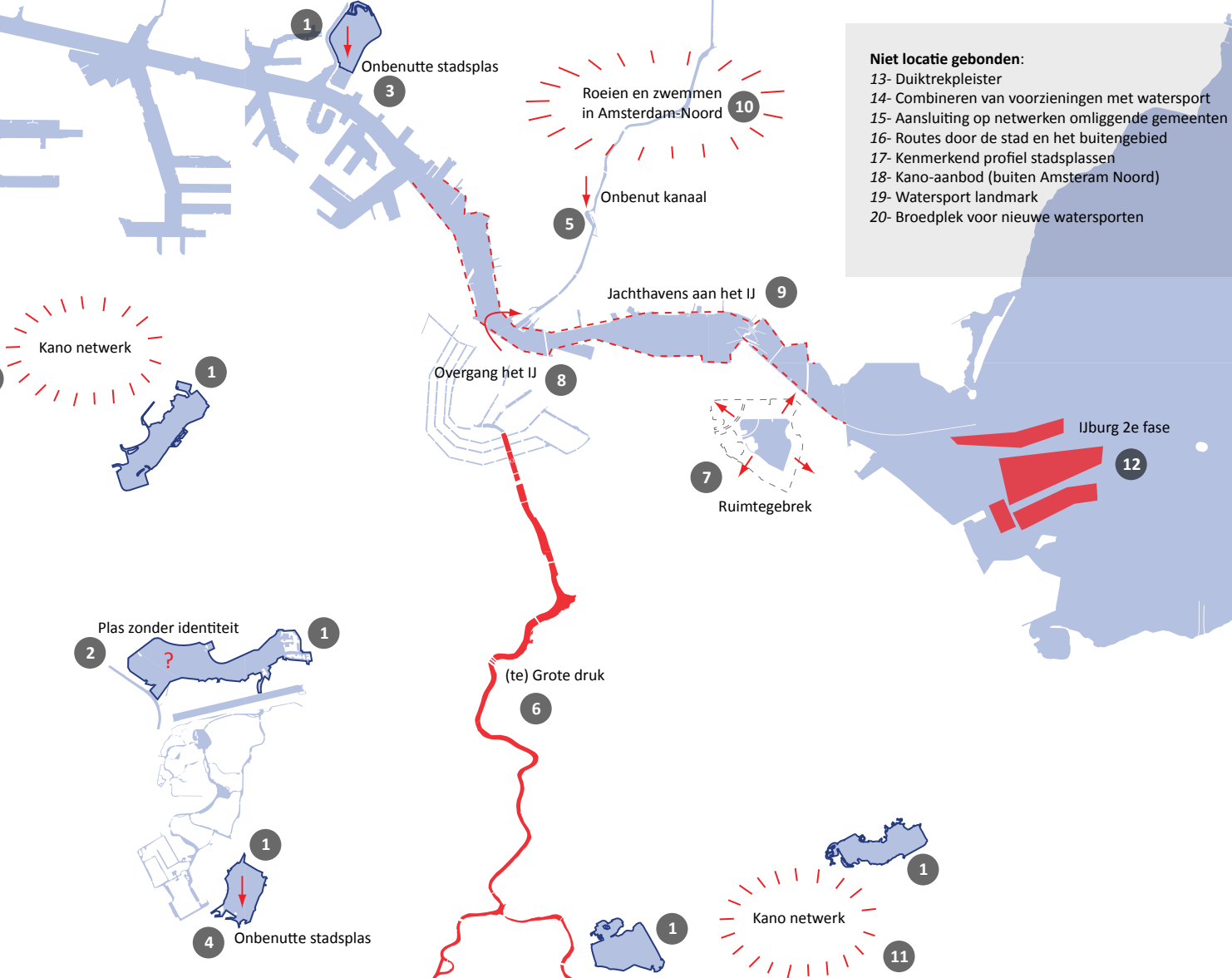
10: Bosbaan

11: Nieuwe Meer

12: Sloterplas

13: Noorder IJplas

14: Snelvaargebied

2.4.4 Ruimtelijke conclusiekaart

Op figuur 25 zijn de ruimtelijke conclusies weergegeven met betrekking tot de watersport in Amsterdam op basis van de voorgaande analyses, workshop en interviews met experts. De 20 ruimtelijke sterktes en kansen worden hieronder verklaard:

1: Blauwalg in de stadsplassen zorgt voor een verplaatsing van watersportactiviteiten naar drukkere vaarten. Dit is slecht voor de spreiding in Amsterdam en de uitstraling van de plassen.

2: Alle stadsplassen (voornamelijk de Nieuwe Meer) hebben geen eigen identiteit. Het ontbreekt aan herkenbaarheid.

3: De Noorder IJplas wordt niet gebruikt voor water(sport)-recreatie. De structuurvisie Amsterdam 2040 pleit voor een intensiever (recreatief) gebruik van deze plas.

4: De Amstelveense Poel wordt niet gebruikt voor water(sport)-recreatie. De 24-uurs sluis belemmert het gebruik ervan. De plas is (te) ondiep voor bepaalde watersporten.

5: Het kansrijke Noord-Hollands kanaal wordt niet gebruikt voor water(sport)recreatie ondanks de centrale ligging in Amsterdam Noord en de voldoende breedte en lengte van dit kanaal.

6: De (watersport)druk op de Amstel is erg hoog.

7: Het snelvaargebied is te klein voor het huidige aantal waterski en wakeboard leden.

8: De overgang van het centrum en Amsterdam Noord belemmert de interactie tussen de watersportlandschappen.

9: Er komen steeds meer - en er is steeds meer vraag naar - jachthavens voor de (groeende) zeilsport.

10: De roeisport is in Amsterdam Noord niet vertegenwoordigd en de zwemmogelijkheden zijn klein ('t Twiske en een zwembad).

11: Kansrijke kanonetwerken in Gaasperdam en Nieuw-West die aansluiten op de Gaasperplas en Sloterplas.

12: IJburg 2e fase biedt in de toekomst vele kansen voor de watersport, met name voor het (kite)surfen vanwege de combinatie van het luwe en ruwe water op deze plek.

13: Amsterdam kent geen interessante duikplek(ken).

Figuur 25. Ruimtelijke conclusiekaart

14: De watersport wordt nog amper gecombineerd met andere voorzieningen en/of functies.

15: De aansluiting met netwerken van omliggende gemeenten is niet optimaal.

16: Er zijn weinig routes door de stad en het buitengebied voor de kano- en roeisport.

17: De plassen zijn rommelig en er is geen duidelijke ruimtelijke verdeling. De plassen missen een eigen karakter/profiel.

18: Buiten Amsterdam-Noord (het kano-Mekka) om is de kanosport in Amsterdam slecht vertegenwoordigd.

19: Amsterdam mist een 'landmark' met betrekking tot watersport.

20: Er zijn weinig mogelijkheden voor het ontplooiën van initiatieven op of aan het water met betrekking tot vormen van nieuwe watersport.

2.5 Krachtenveldanalyse

In de krachtenveldanalyse worden belangen en invloeden van de belangrijkste actoren uit de watersportsector geanalyseerd. Op figuur 26 zijn de actoren weergegeven op basis van hun belang en invloed ten opzichte van de watersport in Amsterdam. Dit figuur is een bewerking van de krachtenveldanalyse van van der Meulen (2012), die tot stand is gekomen op basis van de (watersport)workshops, de analyse en interviews met experts.

Er is nog nooit een beeld geschetst van de watersportsector in Amsterdam. Dit schema geeft de gemeente handvatten voor de actoren die uitgenodigd kunnen worden voor participatie in de visievorming en/of uitwerking van plannen.

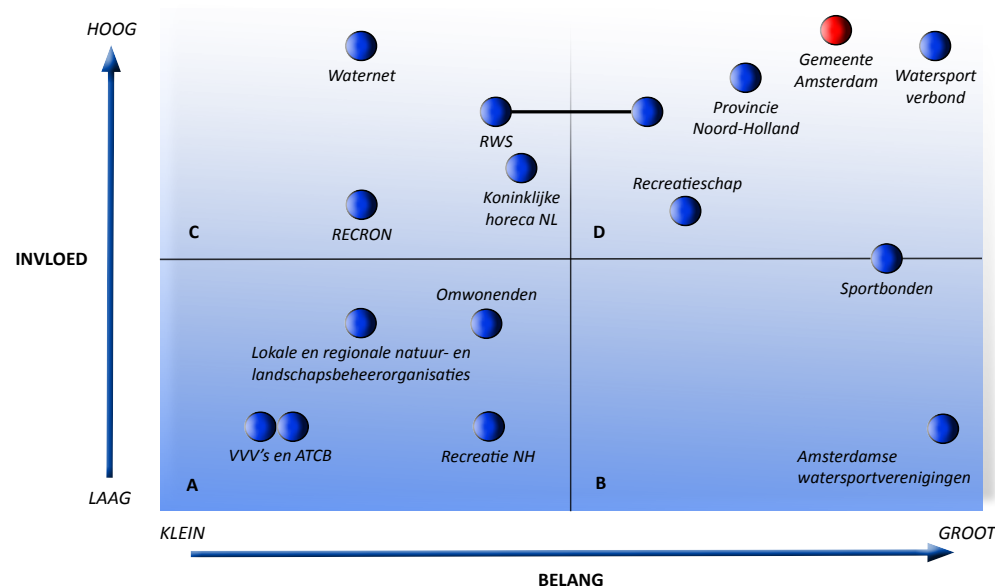
Te zien is dat de (semi)overheid de grootste invloed heeft op de watersportsector. De gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland, Rijkswaterstaat en Waternet vormen samen de meest invloedrijke actoren. De (afzonderlijk weinig invloedrijke) lokale watersportverenigingen hebben het meeste belang bij de watersport en worden vertegenwoordigd door het watersportverbond en/of sportbonden die op hun beurt tevens een invloedrijke rol bekleden.

Groep A: Deze actoren hebben een veel breder aandachtsveld dan alleen de sector waterrecreatie en –toerisme. De meeste hebben een uitvoeringsgericht karakter (promotie, informatie, beheer en onderhoud). Voor groep A is de meest passende strategie het (passief) op de hoogte houden van de belangrijkste ontwikkelingen en activiteiten.

Groep B: Deze actoren hebben een sterk belang in/met de waterrecreatie en –toerisme. De meeste actoren zijn in de sector actief. Omdat deze enkel op lokaal en/of individueel niveau actief zijn, is hun invloed beperkt. De strategie voor deze groep moet gericht zijn op het informeren en afstemmen met de actoren. Op gebiedsniveau kunnen deze actoren sleutelspelers worden/zijn of actoren in groep D sterk beïnvloeden.

Groep C: Deze groep bestaat voornamelijk uit overheden. De invloed van waterschappen en gemeenten is relatief hoog door hun bevoegdheden. Het belang voor RWS neemt toe wanneer er, naast het vaarwegenbeheer op de primaire wateren, sprake is van zand-suppleties langs de kust en het peilbeheer (IJsselmeer). RECRON kent een brede achterban op het gebied van waterrecreatie en –toerisme, maar bestaat in Noord-Holland in mindere mate. De strategie moet bij deze actoren gericht zijn op het samenwerken op gebiedsniveau (pacificerend en waar nodig regisserend).

Groep D: Deze actoren zijn de belangrijkste sleutelpartijen binnen de watersportsector. Ze hebben een groot (economisch) belang bij de watersport. Hun invloed is voornamelijk groot door de achterban die zij vertegenwoordigen. De strategie voor deze groep is structureel informeren, afstemmen, overleggen en samenwerken.

Figuur 26. Krachtenveld watersportsector

Bij de visievorming is het essentieel dat invloedrijke actoren betrokken zijn en blijven. Stuwende en tegenwerkende krachten komen voort uit de belangen van de partijen. Tevens kunnen de krachten elkaar opheffen. Dit is afhankelijk van de ingreep. Het opstellen van de watersportvisie is voor de meeste watersportclubs en het watersportverbond (vertegenwoordiger van de watersportclubs) een positieve ontwikkeling. De invloed van de clubs is miniem en hier valt weinig weerstand van te verwachten. Het watersportverbond heeft echter een grote invloed vanwege haar (grote) achterban. Weerstand vanuit deze hoek is echter niet aannemelijk. Wel bij de vaststelling van de watervisie, indien er nieuwe functies en/of ingrepen de watersport belemmeren.

Weerstand bij de watersportvisie is het meest aannemelijk van Rijkswaterstaat, Waternet en omwonenden. Rijkswaterstaat beheert de snelvaargebieden in en om Amsterdam en Waternet de overige wateren. Veiligheid en milieu botsen vaak met nieuwe ontwikkelingen op of aan het water. Omwonenden zijn over het algemeen zeer afhoudend wat betreft een intensivering van het watergebruik. Het NIMBY-effect (Not In My Backyard) zorgt hier over het algemeen voor vele zienswijzen. Bij een goede (ruimtelijke) onderbouwing van gemeentelijk en/of provinciaal belang door de gemeente bij de ingreep, zijn omwonenden echter weinig invloedrijk (Delta Lloyd, 2011).

2.5.1. Standpunten en rol actoren

Om de stuwende en tegenwerkende krachten in beeld te krijgen, dient van elke actor helder te zijn wat hun standpunten zijn. Deze zijn hieronder uitgewerkt. Tevens wordt de rol die zij kan vervullen (voor de gemeente Amsterdam) verklaard. Op deze manier kunnen de actoren binnen de sector elkaar aanvullen en ontstaan er mogelijk samenwerkingen.

Groep A

VVV's en ATPC:

Neemt het op voor het toerisme.

Rol: Kan een rol vervullen in de promotie.

Recreatie NH:

Staat voor een verbetering van de recreatiemogelijkheden.

Rol: Een samenwerkingsverband met de gemeente kan effectief zijn vanwege de aanwezige kennis (op regionaal niveau) en de laatste ontwikkelingen.

Lokale en regionale natuur- en landschapsbeheerorganisaties:

Pleiten voor een duurzame, natuurvriendelijke inrichting van de stad.

Rol: Het toetsen van nieuwe ontwikkelingen en (landschappelijke) verbeteringen aandragen.

Omwonenden:

Kennen uiteenlopende belangen, op basis van hun eigen visie en wensen.

Het NIMBY-effect kan worden opgeheven als de bewoner een gebruiker is.

Rol: Geven aan wat er speelt in de wijk en participeren in het proces van nieuwe ontwikkelingen.

Groep B

Amsterdamse watersportverenigingen:

Staan voor het behoud en verbetering van de vereniging en de sport. Functies die in strijd zijn met de watersport zijn niet gewenst.

Rol: Vertegenwoordigen en promoten van de sector en inspelen op de ontwikkelingen van de markt.

Sportbonden:

Verdedigen de belangen van de verenigingen die onder de bond vallen. Streven naar een beter watersportmilieu en een uitbreiding van voorzieningen en mogelijkheden.

Rol: Informeren van de verenigingen over ontwikkelingen op ruimtelijk, economisch en sociaal vlak met betrekking tot de watersport.

Groep C

Waternet:

Zet zich in (in opdracht van de gemeente en waterschap Amstel, Gooi en Vecht) voor het schoon- en op peil houden van het oppervlaktewater.

Rol: Peilen van de waterkwaliteit en kansen in, op, of aan het waternetwerk aandragen.

Rijkswaterstaat:

Strijdt voor de bescherming tegen overstromingen. Een land waar voldoende groen is, en voldoende en schoon water. En waar we vlot en veilig van A naar B kunnen. Beheert tevens het IJmeer en huidige snelvaargebied in Amsterdam.

Rol: waterveiligheid voor de stad en het land.

Koninklijke horeca NL:

Behartigt de belangen en de rol van de horecavoorzieningen voor de stad.

Rol: Samenwerken met watersportverenigingen.

RECRO:

Streeft naar een optimaal ondernemersklimaat in de recreatiebranche en behartigt de collectieve en individuele belangen van de leden.

Rol: Adviseren van de gemeente en ondernemers zodat er ideale condities worden geschapen voor ondernemers en particuliere initiatieven.

Groep D

Recreatieschap:

Recreatie Noord-Holland zorgt voor een optimale invulling van de recreatiebehoefte die aansluit bij de wensen van de recreant; waarbij een goede balans tussen natuur en recreatie centraal staat; die de totale kwaliteit van de omgeving ten goede komt.

Rol: Aandragen van verbetermogelijkheden en participeren in het proces van nieuwe ontwikkelingen.

Provincie Noord-Holland:

Houdt toezicht op een goede ruimtelijke ordening van de gemeenten. Zoekt naar een goede leefbaarheid voor alle bewoners waarin alle belangen zijn vertegenwoordigd.

Rol: Zorgen voor samenwerkende gemeenten die elkaar aanvullen op provinciaal niveau.

Watersportverbond:

Het Watersportverbond vertegenwoordigt 450 watersportorganisaties. Daarnaast is het verbond er ook voor de watersporters die buiten het verenigingsleven om van de Nederlandse waterwegen genieten. Het Watersportverbond zet zich in om veilig, duurzaam en succesvol watersporten mogelijk te (blijven) maken.

Rol: Informeren van de verenigingen over ontwikkelingen op ruimtelijk, economisch en sociaal vlak met betrekking tot de watersport.

Compensatie (op vele manieren toepasbaar: ruimtelijk, economisch) van de, door een maatregel verslechterde, watersportpositie voor watersportverenigingen, bonden of instellingen kan de tegenwerkende kracht verminderen. De tegenwerkende kracht kan opgeheven worden, door deze uiteindelijk een plek te geven als gebruiker of op een andere manier mee te laten profiteren van de maatregel.

2.6 SWOT

De SWOT (figuur 27), is in feite een conclusie van de analyse. Deze vat de watersportsector van Amsterdam samen en onderscheidt hierbij vier categoriën: sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen. De input voor de SWOT is verkregen op basis van de analyse, interviews met experts en de watersportworkshops (Schop, 2013).

Sterkten

Amsterdam heeft door haar grote en gedifferentieerde aanbod wateren een sterke watersportpositie. De stad vormt dan ook het centrum van de regio wat betreft de ligging en het aanbod van watersportvoorzieningen (zie figuur 6). De sector is groot en kent om deze reden voldoende kritische massa. Er zijn immers veel deelbelangen binnen de sportverenigingen, commerciële aanbieders en beoefenaars van de verschillende watersporten.

Zwakten

Er is (nog) geen visie op de watersport in Amsterdam. Hierdoor heeft de gemeente niet in beeld wat de knelpunten zijn en welke ontwikkelingen er gaande zijn.

Hierdoor worden aanwezige kansen niet benut. Doordat er geen aandacht wordt besteed vanuit de gemeente, heeft Amsterdam niet het imago als watersportstad. De beperkte financieringskracht is een gevolg van de ontbrekende bestuurlijke prioriteit. De clubs worden niet gesteund, en dienen met weinig middelen in een grote vraag te voorzien.

Kansen

De bevolkingsgroei zorgt voor een stijgend aantal watersporters tot 2028. Hierdoor neemt ook de vraag naar waterrecreatie toe. Er zijn veel mogelijkheden om functies te combineren. In de huidige situatie wordt dit nog niet gedaan en kent elke sport en functie haar eigen locatie. Amsterdam-Noord is onderontwikkeld in vergelijking met de rest van de stad met betrekking tot de watersport. Het Noord-Hollands kanaal ligt er ongebruikt bij, ondanks de geschikte breedte en lengte voor de beoefening van watersport. Geconstateerd in de watervisie (1e fase), liggen de stadsplassen er verlaten bij op een zomerse dag. De intensivering van waterrecreatie op deze locaties lijkt voor de hand te liggen. Tevens vormt IJburg (2e fase) een ideale locatie voor toekomstig gebruik van watersport door de combinatie van ruw en luw water.

Bedreigingen

De watersportsector in Amsterdam staat in haar huidige staat onder druk. De druk op het centrum en de Amstel is (te) groot. Tevens wordt er niet ingespeeld op de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vermeld in de SWOT. Het grootste gevolg hiervan is de afname van het ledenaantal door de informalisering en individualisering. De blauwalg in de stadsplassen is een bedreiging voor de kans, zoals vermeld in de SWOT, wat betreft de intensivering van het recreatief gebruik van de stadsplassen. De aanwezigheid hiervan vervuult de stadsplassen en zorgt voor een verplaatsing van zwemmers en andere watergebruikers naar de (door beroepsvaart bevaarde) gevaarlijke vaarten in de stad.

Sterkten

van de watersportsector in Amsterdam zijn:

- Fysieke infrastructuur c.q. bereikbaarheid
- Voldoende kritische massa
- Diversiteit binnen de sector
- Provinciale, bestuurlijke prioriteit
- Sterk(st)e watersportpositie in de regio
- Groot en gedifferentieerd aanbod wateren (slootjes, vaarten, grachten, plassen en meren)

Zwakten

van de watersportsector in Amsterdam zijn:

- Zwak imago als watersportgemeente en -regio
- (te) veel deelbelangen
- Beperkte financieringskracht in sector
- Geen beleid vanuit de provincie en gemeente

Kansen

voor de watersportsector in Amsterdam zijn:

- Vraag naar recreatiemogelijkheden in de Randstad neemt toe
- (economische) Marktgroei sector waterrecreatie
- Opkomende watersporten
- Toename evenementen aan/bij het strand
- Bevolkingsgroei (toename aantal watersporters)
- Beleidsmatige kansen Amsterdamse sportplan

Bedreigingen

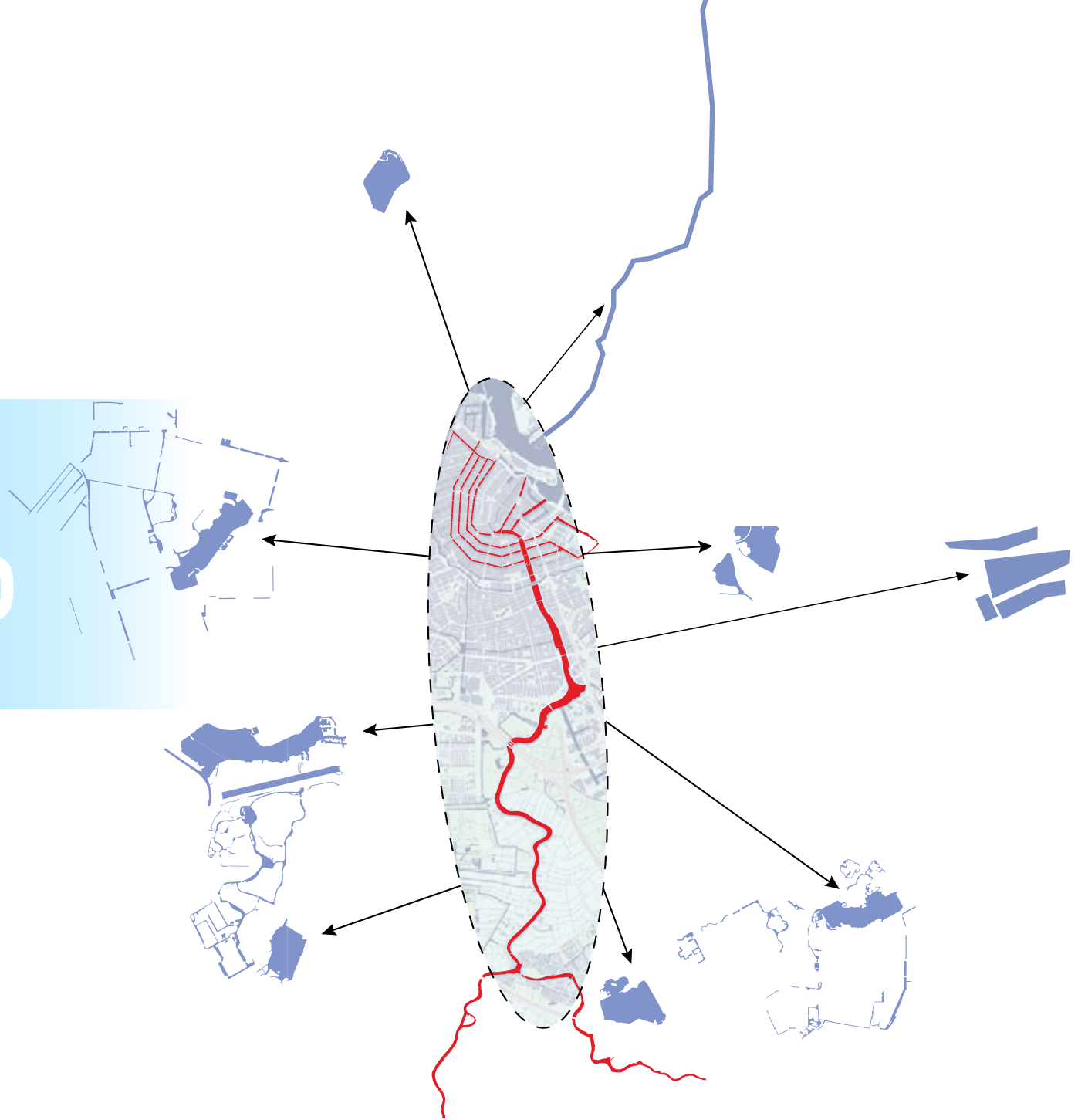
voor de watersportsector in Amsterdam zijn:

- Natura2000, EHS, Zwemwaterrichtlijn en waterwet
- Druk op het water
- Vergrijzing watersportverenigingen
- Daling van het aantal watersportactiviteiten
- (in huidige situatie) Maatschappelijke ontwikkelingen (informalisering, individualisering, toename aanbod vrijetijdsactiviteiten)
- Blauwalgbesmetting zwemwater

Figuur 27. SWOT watersportsector Amsterdam

**RUIMTELIJKE
STRATEGIE 2040
VAN CENTRUM
NAAR PERIFERIE**

DEEL 2 VISIE 2040

3.1 Watersportvisie Amsterdam 2040

Metropolitaan landschap

- ① Amstelscheg
- ② Amsterdamse Bosscheg
- ③ IJmeerscheg
- ④ Diemerscheg
- ⑤ Tuinen van west
- ⑥ Amsterdam Noord

Watercategorieën

- Het IJ(meer)
- De vaarten
- Landschappelijk water
- Stadsplassen
- De grachten en Amstel

Algemeen

- Metropolitane plek
- Uitbreiding vaarnetwerk (kano)
- Zwemgracht
- Opstapplaatsen c.q. steigers
- Kanoverhuur

 Toevoegen van watersport(en)

 Toevoegen van functies

 Verbinding netwerk stadsplas met landschappelijk water

- Kanocamping
- Uitbreiding jachthaven
- Waterskibaan
- Woonboten
- Roeiclub en -huurpunt
- Watersportcorridor

HOOFDSTUK 3. VISIE 2040

In deel twee van deze watersportvisie worden deel 1 (de analyse), de interviews met experts en de twee (watersport)workshops gebruikt om de gewenste (watersport)situatie voor Amsterdam in 2040 te schetsen. In het schema hiernaast (figuur 28) zijn de stappen van de totstandkoming van de visie verklaard.

3.2 Strategie

Op bladzijde 31 en de figuren 29 en 30 is de strategie voor de watersportvisie weergegeven. De druk op de grachtengordel en Amstel is hoog, waardoor toekomstige groei gespreid moet worden. De stadsplassen spelen hierbij een belangrijke rol. Het watergebruik van de stadsplassen kan immers geïntensiveerd worden en de recreatieve functie verhoogd (van der Veur et al, 2012). In Amsterdam-Noord is een grote slag te winnen waar de Noorder IJplas en het Noord-Hollands kanaal er recreatief ongebruikt bij liggen. Zoals te lezen in paragraaf 2.5 (SWOT analyse) staat de huidige watersportsector (in Amsterdam) onder druk als er niet wordt ingespeeld op de maatschappelijke veranderingen. Het aanbod en de gebruiksmogelijkheden dienen een drastische verandering te ondergaan van statisch naar dynamisch (zie figuur 30).

De watersportvisie 2040 wordt gebiedsgericht uitgewerkt om alle schaalniveaus te doorlopen. Hiervoor is Amsterdam opgedeeld in zes, voor de watersport meest interessante, deelgebieden.

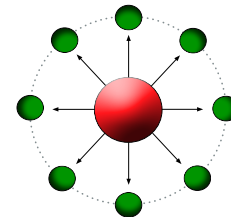
- Het IJ
- De grachtengordel
- Amsterdam Noord (Noord-Hollands kanaal en Waterland)
- De Amstel
- De stadsplassen (Noorder IJplas, Sloterplas, Nieuwe meer, de Poel, Ouderkerkerplas, Gaasperplas, Nieuwe Diep)
- IJmeer (inclusief IJburg 2e fase)

De structuurvisie Amsterdam 2040 en de deelnemers van de (watersport)workshops zijn duidelijk over de rol van de stadsplassen. Deze waterlichamen in de periferie van de stad kennen een enorme potentie op het gebied van (water)recreatie.

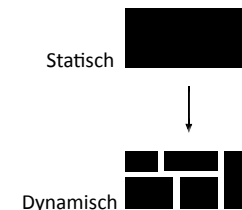
Tevens pleiten de genodigden voor het toekennen van verschillende (herkenbare) profielen aan deze plassen. Zeven plassen aan de rand van de stad, met elk een eigen profiel is immers meer waardevol dan zeven stadsplassen met elk dezelfde functies en kwaliteiten.

Om deze reden is voor elke stadspas een eigen uitwerking gemaakt om dit locatiegericht uit te kunnen werken. Elke stadspas moet excelleren in haar eigen profiel en kwaliteit(en). Op basis van de analyse, structuurvisie Amsterdam 2040 en de (watersport)workshops is per deelgebied een profiel meegegeven.

In de visie worden de gelocaliseerde ruimtelijke kansen (zie figuur 25) in de stad benut, door in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen binnen het huidige beleid. Om de ruimtelijke kwaliteiten van de stad te benutten en te verbeteren, moet de maatregel passen binnen het aangewezen profiel (zie bladzijde 34 en 35) van de locatie. De visie is gebaseerd op het naar boven halen van de bestaande (verborgen) kwaliteiten van de stad en deze te benutten voor watersportrecreatie.

Figuur 29. Conceptueel model spreidingsstrategie

Figuur 30. Conceptueel model maatschappelijke veranderingen

Stap 1. Streefbeeld Amsterdam en profiel stadsplassen

Op basis van:

Ruimtelijke conclusies, interviews, (watersport)workshops,
maatschappelijke ontwikkelingen, economische en beleidsmatige analyse

Stap 2. Aanpak deelgebieden

Op basis van:

Ruimtelijke kansen benutten en te koppelen aan maatschappelijke ontwikkelingen

Visie op de watersport 2040

Figuur 28. Stappen watersportvisie

3.2.1 Streefbeeld Amsterdam

Gebaseerd op de structuurvisie Amsterdam 2040, analyse, interviews met experts en workshops zijn de volgende streefbeelden per deelgebied (bladzijde 34) en stadsplas (bladzijde 35) gekozen.

1. Het IJ

Beeldbepalend voor het IJ is de beroepsvaart en de IJ-oeveren worden gekenmerkt door diverse landmarks (Eye, Dok, Centraal Station). Om aan te sluiten op dit beeld, dienen nieuwe ontwikkelingen aan deze as in dit beeld te passen. Door de schaarse ruimte aan de IJ-oeveren dienen nieuwe ontwikkelingen een efficiënt ontwerp te hebben waarin meerdere functies en/of voorzieningen worden gecombineerd.

2. Grachtengordel

De druk op de grachtengordel is, zoals te zien is op figuur 24, (te) hoog. Om deze reden moet de druk op dit water zakken. De grachtengordel, als cultureel uithangbord van de stad, is uitermate geschikt voor evenementen. Maatregelen dienen dan ook cultureel aantrekkelijk te zijn, zonder dat deze de historische uitstraling van het UNESCO-werelderfgoed aantasten.

3. De Amstel

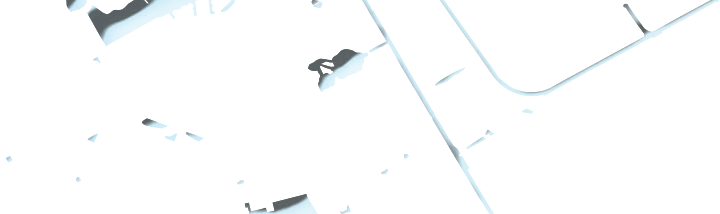
In essentie kent de Amstel dezelfde problematiek als de grachtengordel. De druk op het water is (te) hoog. De Amstel is, net als de grachtengordel, geschikt voor evenementen vanwege haar ligging tegen het centrum aan, haar lengte, breedte en landschappelijke kwaliteiten. Bij nieuwe ontwikkelingen dient de toegankelijkheid vanuit de stad en het land behouden te worden.

4. Waterland en Noord-Hollands kanaal

De watersport is, zoals te zien is op figuur 24, slecht vertegenwoordigd in Amsterdam-Noord. Waterland wordt gekenmerkt door haar fijnmazige netwerk en rustieke uitstraling. Deze kenmerken mogen niet aangetast worden door nieuwe ontwikkelingen.

5. IJmeer en IJburg

IJburg 2e fase is bij uitstek geschikt als watersporthotspot. Het grote open water en de combinatie van ruw en luw water maken deze locatie tot een ideale locatie voor ruwe watersporten. Het idyllisch beeld van de oneindige horizon mag niet worden aangetast door nieuwe ontwikkelingen.

3.2.2 Profiel stadsplassen

1. Noorder IJplas: *De ruige plas*

Door de slechte bereikbaarheid, ligging aan de snelweg (geluidsoverlast) en uitspraak in de Structuurvisie Amsterdam 2040 (intensiveren recreatiegebruik Noorder IJplas) is deze plas ideaal geschikt voor ruige watersporten.

2. Nieuwe Diep: *De sier en woonbotenplas*

De (door het Amsterdam-Rijnkanaal) versnipperde plas, krijgt een duidelijker profiel en het huidige snelvaargebied wordt verplaatst. De plas moet, in ruimtelijk opzicht, onderdeel gaan vormen van het aanliggende Flevopark.

3. Gaasperplas: *De groene, toeristische plas*

Voor de Gaasperplas is gekozen voor een versterking van het, reeds al aanwezige, toeristische profiel. De Gaasperplas heeft door het achterliggende (momenteel onbenutte) netwerk in Gaasperdam grote potentie.

4. Ouderkerkerplas: *De recreatieve natuurplas*

De stadsplas, gelegen in de idyllische Amstelscheg, moet de esthetische waarde van de (Amstel)scheg weerspiegelen. De watersport is hierbij van secundaire prioriteit en mag de esthetische kwaliteiten niet aantasten.

5. De Poel: *De verborgen (kano)plas*

Deze stadsplas wordt momenteel amper gebruikt voor waterrecreatie, ondanks de nabijheid van het Amsterdamse Bos. De oorzaak hiervan is de 24-uurs sluis en het ondiepe water in de plas. De toegankelijkheid van de plas wordt versterkt door de plas een mystiek en verscholen profiel mee te geven.

6. Nieuwe Meer: *De pleziervaart en zeilplas*

De Nieuwe Meer wordt gekenmerkt door haar jachthavens aan de oostzijde van de plas en het intensieve gebruik door de zeilers. De plas vormt het startpunt voor een tocht naar de Westeinderplassen en dient zich te richten op de pleziervaart en zeilsport.

7. Sloterplas: *De metropolitane plas*

De stadsplas met de grootste potentie is de Sloterplas. Deze plas staat in directe verbinding met het omringende waternetwerk. Deze plas moet uitgroeien tot een metropolitane (recreatieve) hotspot.

Streefbeeld Amsterdam

1

2

3

4

5

1
het IJ

- Landmarks
- Combineren van functies
- In strijd met de beroepsvaart
- Goedkope uitstraling

2
grachtengordel

- Evenementen
- Publiekstrekker
- Aantasting van de hystorische uitstraling
- Verhogen van de intensiteit

3
de Amstel

- Evenementen
- Combineren van functies
- Verhogen van de intensiteit
- Blokkering toegankelijkheid Amstel

4

waterland en Noord-Hollands kanaal

- Kleinschalig
- Duurzaam en natuurvriendelijk
- Aantasting open landschap
- Geluidsoverlast

5

IJmeer en IJburg

- Watersporthotspot
- Combineren van functies
- In strijd met woonfuncties IJburg
- Aantasting openheid

Profiel stadsplassen

1

2

3

4

5

6

7

1

Noorder IJplas
De ruige plas

7

Sloterplas
De metropolitane plas

6

Nieuwe Meer
De pleziervaart en zeilplas

5

de Poel
De verborgen (kano) plas

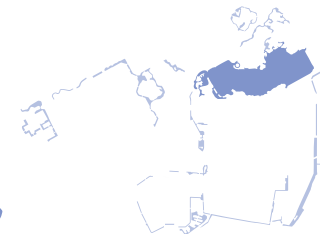
2

Nieuwe Diep
De sier en woonbotenplas

3

Gaasperplas
De groene, toeristische plas

4

Ouderkerkerplas
De recreatieve natuurplas

Watersportvisie 2040: 39

3.3 Het IJ

Het IJ scheidt Amsterdam-Noord van het centrum. De ontwikkeling van Amsterdam-Noord heeft door de ontbrekende (snelle) verbinding lang op zich laten wachten. Momenteel bieden drie tunnels en pontjes de mogelijkheid voor het snelverkeer en langzaam verkeer om de oversteek te maken. Voor de watersport is deze verbinding er echter niet. Ook op het gebied van watersport is te zien dat Amsterdam Noord onderontwikkeld is in vergelijking met de rest van de stad. Amsterdam-Noord is echter uitermate geschikt voor watersport door haar fijnmazig netwerk, 't Twiske, het Noord-Hollands kanaal, de Noorder IJplas en de Noordelijke IJever. Om de gewenste intensivering te stimuleren, dient de barrière (het IJ), opgeheven te worden. Een watersportcorridor over het IJ, waarbij er op vastgestelde tijden de oversteek gemaakt kan worden binnen een door boeien afgezet gebied, is hiervoor de oplossing. Hamburg heeft bewezen dat het kan, door een watersportcorridor te realiseren over de druk bevaarde Elbe. Het realiseren van de corridor (voor 2020) dient als catalisator voor ontwikkelingen op het gebied van watersport in Amsterdam-Noord om in 2040 een vergelijkende watersportpositie te hebben met de rest van de stad.

Met name de zwemvoorzieningen in Amsterdam-Noord zijn zeer gering, zoals te zien op figuur 24. De Noorder IJplas wordt recreatief gestimuleerd door zich te laten profileren als ruige plas. Deze plas is echter niet geschikt om in te zwemmen vanwege de slechte bereikbaarheid en de ligging aan de snelweg (geluidsoverlast). Om te voorzien in de vraag naar zwemmogelijkheden is een verwarmd drijvend zwembad aan de Noordelijke IJ-oever ter hoogte van het NDSM-plein een oplossing. Amsterdam kent nog geen drijvend zwembad zoals Antwerpen of Kopenhagen. Zoals te zien is op de visualisatie op figuur 32 past het drijvend zwembad in het beeld van de landmarks aan het IJ en krijgt Amsterdam haar eerste watersportlandmark. De ligging sluit aan op de Structuurvisie Amsterdam die pleit voor een aansluiting van de stad op de haven. Door restwarmte van de bedrijven in Westpoort kan het drijvend zwembad gedurende alle seizoenen verwarmd en dus gebruikt worden. Om het imago van Amsterdam als watersportstad te versterken is een kunstmatige surfgolf tevens een interessante mogelijkheid, naast het NDSM-plein. De jachthavens aan het IJ breiden zich uit en er is grote vraag naar ligplaatsen door de individualisering van de zeilsport. Uitbreiding van het aantal ligplaatsen is nodig om aan de vraag (in de toekomst) te kunnen voldoen.

De opgave met betrekking tot de watersport voor het IJ is driedelig.

1. *Corridor Amsterdam-Noord en centrum*
2. *Verwarmd drijvend zwembad*
3. *Kunstmatige surfgolf*
4. *Uitbreiding ligplaatsen havens*

NDSM: De hotspot van Amsterdam-Noord

Het NDSM-terrein (en omgeving) is een populaire plek waar steeds meer toonaangevende (creatieve) bedrijven zich vestigen. Het NDSM-plein ligt direct aan het IJ en vormt om deze reden een geschikte locatie voor een watersportlandmark. Amsterdam-Noord krijgt er een nabijgelegen zwemmogelijkheid bij, na het reeds al aanwezige Twiske en openluchtzwembad. Het Twiske voor de natuurliefhebbers, het openluchtzwembad voor de gezinnen en het verwarmd drijvend zwembad voor de 'yuppen'. Op deze manier ontwikkelt het NDSM-terrein zich tot een metropolitane plek, met een prominente positie voor de watersport. De voorstellen sluiten naadloos aan op de vraag vanuit de markt, waar sensatie en laagdrempeligheid een must zijn. Het voormalige haventerrein (als creatieve, experimentele locatie) is een ideale plek voor het onderbrengen van een kunstmatige golfsurf. Net als het drijvend zwembad vormt dit een (watersport)landmark voor de stad. Op figuur 33 is de immens populaire kunstmatige golfsurf van München te zien (Seiler, 2010).

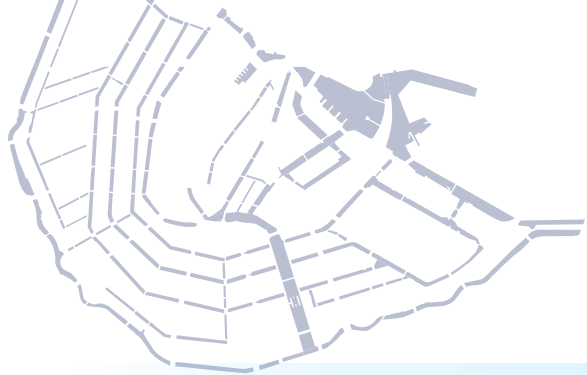
Figuur 31. Watersportlandmarks aan het NDSM-plein (bron: Opentorendag.nl, n.d.).

Figuur 32. visualisatie drijvend zwembad

Figuur 33. Kunstmatige surfgolf München (bron: Youropi.com, n.d.).

3.4 De grachtengordel en de Amstel

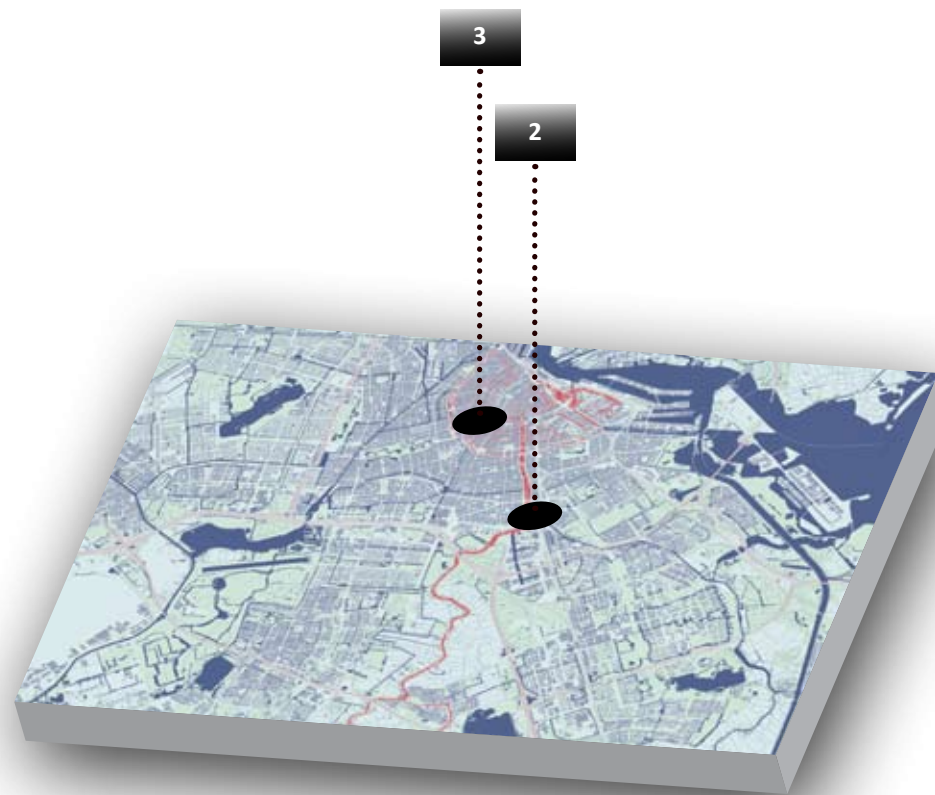
De grachtengordel en de Amstel kennen vele ruimtegebruikers en zijn een populaire bestemming voor de pleziervaart, rondvaart en evenementen. De kades liggen immers vol met particuliere sloepjes en roeiboten (van der Veur et al. 2012). De druk op het centrum van Amsterdam is (te) hoog. Zoals te zien op figuur 25 moet de druk gespreid worden, waardoor de intensiteit stagneert of daalt met 2040 als tijdshorizon. De grachtengordel, uitgeroepen tot UNESCO werelderfgoed, fungeert als een cultureel uithangbord van de stad en om deze reden is het noodzakelijk dat er zorgvuldig omgegaan wordt met de uitstraling en identiteit. De Amstel die uitblinkt in elegantie en schoonheid, in de idyllische Amstelscheg, moet tevens haar uitstraling behouden bij nieuwe ontwikkelingen.

De grachtengordel en de Amstel zijn uitermate geschikt voor het organiseren van evenementen. Het zijn immers de meest herkenbare plekken van de stad. Op deze manier worden de grachten en de Amstel maar op enkele dagen intensief gebruikt door de watersport. Om de kades vrij te houden van de vele sloepjes en roeiboten dienen er meer verhuurpunten gerealiseerd te worden voor watersport in combinatie met pleziervaart, voor 2020. Momenteel is er geen plek in het centrum of aan de Amstel waar dagjesmensen of bewoners een kano of roeiboot kunnen huren. Bij de realisatie van een verhuurpunt moet echter wel rekening gehouden worden met de historische identiteit van de locatie en het zicht op de gracht/Amstel dat niet geblokkeerd mag worden.

Om de identiteit van de grachtengordel te versterken door middel van de watersport, dient er (passend binnen de context) een cultureel aantrekkelijke voorziening toegevoegd te worden. De Keizersgracht leent zich hiervoor door de kades die vrij zijn van sloepjes, roeiboten en woonboten. Door een deel van deze gracht te gebruiken als zwemgracht in de zomer, benut Amsterdam dit stukje grachtengordel optimaal, zonder dat dit de doorvaart blokkeert. Het intensiveren van een relatief kleine oppervlakte van de grachtengordel doet de druk op de rest van de grachten tevens afnemen. Het concept speelt in op de maatschappelijke veranderingen waarbij men laagdrempeligheid (gratis entree, goed bereikbaar, geen verplichtingen) en sensatie (zwemmen langs de grachtenpanden in hartje Amsterdam) zoekt.

De opgave voor de grachtengordel tot 2040 is driedelig.

1. *Focus op het organiseren van evenementen*
2. *Verhuurpunt voor kano, roeien en pleziervaart*
3. *Keizersgracht gebruiken als zwemgracht*

Dobberen in UNESCO-werelderfgoed

Zoals te zien op figuur 34 wordt een deel van de Keizersgracht bestemd voor zwemmers. Door het plaatsen van enkele steigers aan de kade, en het aanbieden van een omkleedmogelijkheid kan op een makkelijke manier een unieke voorziening aan de stad toegevoegd worden met een hoog toeristisch gehalte. De voorziening speelt in op de vraag vanuit de markt door het unieke concept en laagdrempeligheid die de huidige sporter zoekt. De steigers en omkleedvoorziening zijn eenvoudig te plaatsen en te verwijderen, voor en na het zwemseizoen.

Figuur 34. Zwemmen in de Keizersgracht

3.5 Waterland en Noord-Hollands kanaal

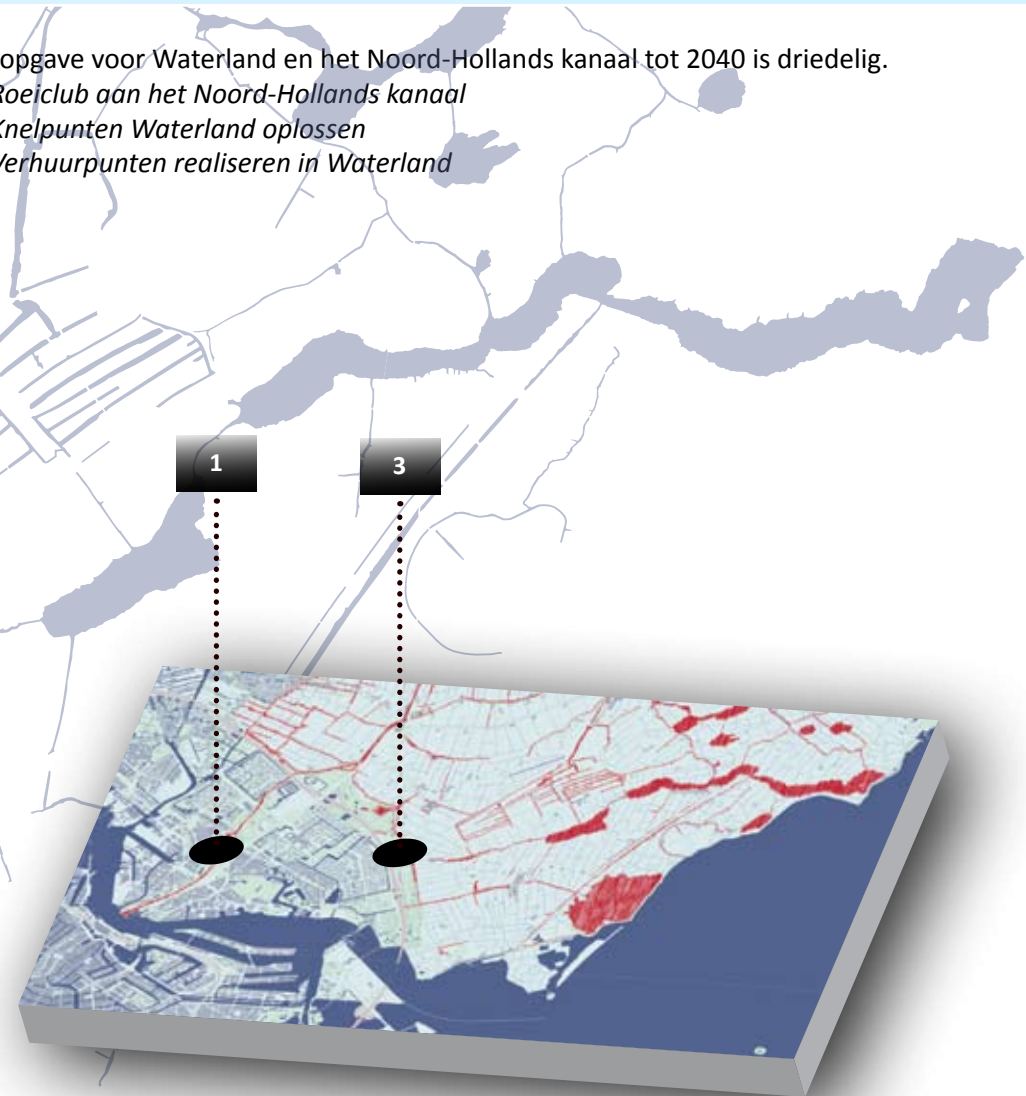
Het grootste stadsdeel van Amsterdam, Amsterdam-Noord, is onderontwikkeld wat betreft de watersport ten opzichte van de rest van de stad (Gemeente Amsterdam, 2011). De watersportcorridor, als voorgesteld in paragraaf 4.1 moet de barrière van het IJ verhelpen. In geografisch en praktisch opzicht is het kanaal immers optimaal voor roeiers en kanoërs, vergelijkbaar met de Amstel. De afstand tot het centrum is identiek. Het profiel van het Noord-Hollands kanaal is minder breed dan de Amstel, maar dit wordt gecompenseerd doordat de intensiteit van het gebruik van het water vele malen lager ligt dan die van de Amstel.

Om het Noord-Hollands kanaal, de as van Amsterdam-Noord, als aanjager voor de rest van het stadsdeel te gebruiken dient een roeiclub in combinatie met een verhuurpunt aan het kanaal gevestigd te worden. Het roeien is immers in Amsterdam-Noord nog niet vertegenwoordigd zoals te zien is op figuur 10. Het is belangrijk dat er wordt ingespeeld op de maatschappelijke veranderingen. De huidige clubstructuur staat immers onder druk en er dient ingespeeld te worden op de veranderende eisen. Een compromis tussen de structuur van een roeiclub en een huurpunt lijkt de meest voor de hand liggende. Hier kan men lid worden, waarbij men kiest om op eigen initiatief te roeien of op vaste tijden met andere leden van de club. Leden kunnen dus ook op eigen initiatief boten 'reserveren'. De boten zijn in het beheer van de club om het gebruik in eigen hand te kunnen houden.

Waterland vormt het kano-Mekka van Amsterdam met haar fijnmazige netwerk en open landschap. Er zijn echter nog enkele (simpele) knelpunten die opgelost kunnen worden. Hiervoor is een nader onderzoek noodzakelijk. Op deze manier kan het netwerk optimaal benut worden. De bereikbaarheid van Waterland is niet optimaal waardoor het realiseren van verhuurpunten in het gebied het gebruik stimuleert. Door middel van citymarketing kan het concept van Waterland als kano-Mekka meer bekendheid krijgen en wordt het gebied optimaal benut.

De opgave voor Waterland en het Noord-Hollands kanaal tot 2040 is driedelig.

1. *Roeiclub aan het Noord-Hollands kanaal*
2. *Knelpunten Waterland oplossen*
3. *Verhuurpunten realiseren in Waterland*

Het Noord-Hollands kanaal als Amstel van Amsterdam-Noord

Het Noord-Hollands kanaal wordt niet gebruikt voor waterrecreatie. Om het (in watersport mager bedeelde) stadsdeel te stimuleren, is het Noord-Hollands kanaal door haar centrale ligging en geschikte (roei- en kano)profiel de meest voor de hand liggende locatie. Het kanaal, als drager van Amsterdam-Noord kent grote potenties (vergelijkbaar met de Amstel). Deze worden echter nog niet benut. Er bevinden zich momenteel nog geen roeiclub en/of -voorzieningen in Amsterdam-Noord. Het onderbrengen van een roeiclub, in combinatie met een huurvoorziening aan het Noord-Hollands kanaal in het Volewijkspark of Flevopark zorgt voor een recreatieve boost voor deze locatie en daarmee voor heel Amsterdam-Noord.

Waterland is het kano-Mekka van Amsterdam, maar kent enkel (particuliere) huurpunten midden in het gebied. Om het water beter bereikbaar te maken vanuit de stad (zoals genoemd als ambitie in het Recreatieplan Waterland) (Vista, 2011), wordt een huurpunt voor kano's gerealiseerd bij de Waterlandse poort, aan de rand van de stad. Ruimte en parkeervoorzieningen voor het huurpunt zijn reeds aanwezig, net als de directe aansluiting op het prachtige veenslotennetwerk van Waterland (zie figuur 35).

Figuur 35. Maatregelen Amsterdam-Noord

3.6 IJmeer en IJburg

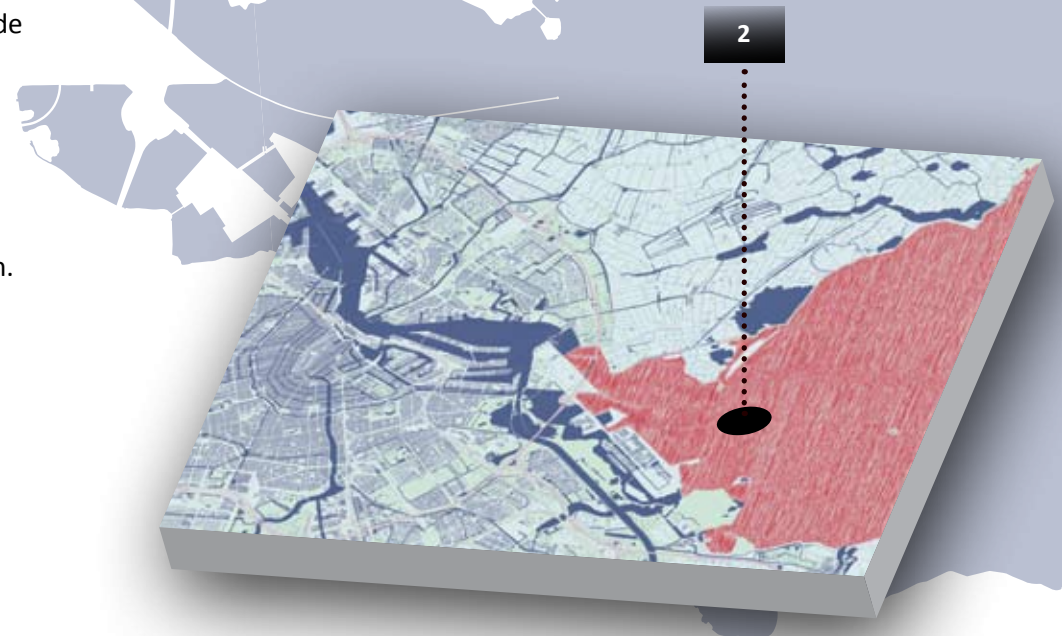
Het IJmeer herbergt kwaliteiten voor de watersport die nergens anders in de stad te vinden zijn. Dit is de enige plek in Amsterdam waar je kan watersporten 'tot het eind van de horizon' en dat als snelvaargebied is aangewezen. Om deze reden neemt IJburg (2e fase) een belangrijke positie in voor dit deelgebied. Dit 'nieuw' stukje Amsterdam is de uitgelezen plek voor het creëren van een watersporthotspot door zijn ligging in het IJmeer, de vele wind en de combinatie van luw en ruw water.

Aan het IJmeer liggen vele strandjes (zie figuur 18). Deze kunnen beter benut worden met het oog op de maatschappelijke ontwikkelingen. Hiervoor moeten zij echter wel anders gebruikt en ingericht worden. De strandjes zijn namelijk uitermate geschikt om in de vraag van de (toenemende) individuele beoefening van de sporten te voorzien. Op deze strandjes zijn dan echter wel de nodige voorzieningen nodig om de sporten uit te kunnen voeren. Hierbij moet gedacht worden aan omkleed- en opbergmogelijkheden en meer verhuurmogelijkheden. Het comfort en gemak op de strandjes kan verhoogd worden door het aanbieden van gratis WiFi, ligstoelen etc.

IJburg (2e fase) neemt, zoals gezegd, een kansrijke positie in voor de watersport in de stad. De watersport moet een prominente rol krijgen op het strand dat gerealiseerd wordt op het nieuwe stukje Amsterdam. Voornamelijk voor de (kite) surfers is deze locatie ideaal. Bij deze moderne locatie horen ook moderne voorzieningen die aansluiten op de huidige en (verwachte) toekomstige ontwikkelingen. Traditionele verenigingen staan onder druk en een verhuurpunt met opslagmogelijkheden voor particulier eigendom zijn een antwoord op de toename van informalisering en individualisering. Ook hier is het aanbieden van gratis WiFi, evenementen en andere sportmogelijkheden (op het strand) als volleybal- en voetvolleynetten een pré om het tot een succes te maken.

De opgave voor het IJmeer en IJburg (2e fase) tot 2040 is tweedelig.

1. *Meer voorzieningen op de strandjes aan het IJmeer*
2. *IJburg 2e fase benutten als (modern) watersporthotspot*

Amsterdam aan de oceaan

Het IJmeer kent een grote potentie wat betreft watersport. Het wijde open water vormt een decor voor de sporten. Met name voor (kite)surfen, wakeboarden en waterskiën vormt het IJmeer een ideale locatie vanwege de gunstige wind en de combinatie van luw en ruw water. De stranden langs het IJmeer kunnen echter beter benut worden dan enkel een strook zand op te spuiten. De stranden worden steeds minder vaak bezocht, tenzij er extra voorzieningen of evenementen aanwezig zijn. Om deze reden is het uitbreiden van het voorzieningenaanbod op deze locaties aan te bevelen. Een speciaal hiervoor gereserveerd deel van het water kan als podium dienen voor de watersporters. Vanaf het strand kan men genieten van dit zomerse spektakel. Extra voorzieningen dienen aanwezig te zijn wil een stadsstrand goed bezet zijn. Op figuur 38 is een waterskischans te zien, strandstoelen, een kano-verhuurmogelijkheid en gratis WiFi. Men wil immers meer beleven, binnen hetzelfde tijdsbestek als voorheen (van der Meulen, 2012).

IJburg 2e fase (zie figuur 36) vormt een (toekomstig) unieke locatie voor de (kite)-surfers, wakeboarders en waterskiërs vanwege het grote open water en de ideale wind- en wateromstandigheden. In de planvorming moet de watersport een prominente rol krijgen in het ontwerp om het een watersporthotspot te maken. Voldoende voorzieningen voor bovenstaande sporten dienen aanwezig te zijn.

Figuur 36. IJburg 2e fase als toekomstig watersporthotspot

Figuur 37. Blijburg huidige situatie

Figuur 38. Stadsstrand nieuwe stijl: mogelijke toekomstige situatie Blijburg

3.7 Stadsplassen nieuwe stijl

Noorder IJplas: De ruige plas

Deze plas moet tot snelvaargebied worden bestemd en een ligplaats krijgen voor de boten. Om de (momenteel laag liggende) verblijfskwaliteit van de plas te vergroten wordt een strandje aangelegd met de nodige voorzieningen. Alle water(sport) activiteiten dienen op deze plas op individuele wijze beoefend te worden.

Nieuwe Meer: De pleziervaart en zeilplas

De oostzijde van de plas (Zuidas) wordt als decor gebruikt voor de watersport en zowel commercieel als op het gebied van promotie uitgebuit. Het is een echte zeil- en pleziervaartplas, door haar vele jachthavens en verbinding met de Westeinderplassen. Op deze sporten wordt ingezet en de jachthavens en (zeil)clubs aan de plas worden uitgebreid.

De Poel: De verborgen (kano)plas

De Poel wordt op een (directe) wijze aangesloten op het Amsterdamse Bos. Op deze manier wordt de (momenteel voor watersport onbenutte) plas interessant voor de kanosport. De bezoekers zijn letterlijk 'te gast' bij de plas. Toegankelijkheid en voorzieningen komen hier op de tweede plaats wat resulteert in een mystieke en verlaten sfeer.

Nieuwe Diep: De sier en woonboten plas

De plas wordt in tweeën gesneden door het (druk bevaarde) Amsterdam-Rijnkanaal. Het profiel wordt aangepast op bestaande kwaliteiten. Het westelijke deel wordt als verlenging van het Flevopark ingericht met de mogelijkheid tot waterfietsen en zwemmen. In het oostelijk deel worden de woonboten geconcentreerd en de jachthavens verplaatst.

Sloterplas: De metropolitane plas

In deze metropolitane plas komt de waterskibaan om in deze grote vraag te voorzien. De knelpunten in het netwerk in Nieuw-West worden opgelost en het zeilen, duiken, roeien, kanoen, surfen en zwemmen behouden hun plek in deze plas om het uit te laten groeien tot een multifunctionele watersport hotspot.

Gaasperplas: De groene toeristische plas

De camping aan de in het groen gelegen plas wordt uitgebreid tot een kanocamping en -verhuur. De knelpunten in het (aansluitende) netwerk van Gaasperdam worden opgelost. Niet alleen de watersport is gericht op het toerisme, maar tevens de functies aan de plas dienen aan te sluiten op dit profiel.

Ouderkerkerplas: De recreatieve natuurplas

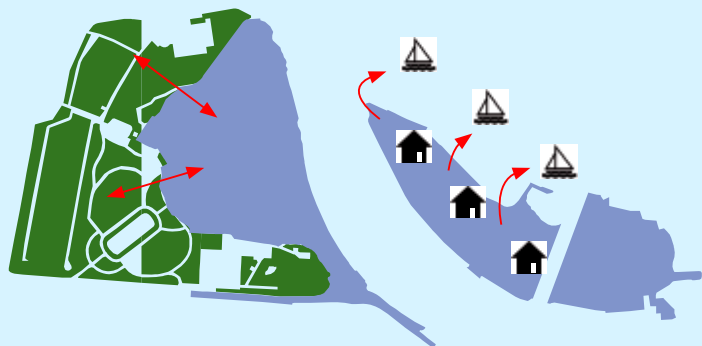
Kleine watersport is hier toegestaan, maar de plas behoudt haar rustieke, natuurlijke karakter. De (luxe)voorzieningen op het strand worden uitgebreid en de schoonheid van de plas en locatie worden benadrukt door het toevoegen van fontein en de mogelijkheid om te flaneren over de boulevard langs de plas.

**“De stadsplassen krijgen een duidelijker
profiel, waardoor de kwaliteit en
diversiteit in de stad gewaarborgd blijft.
De plassen moeten elkaar aanvullen en
niet onderling concurreren.”**

Johan van Ling
Afstudeerder Ruimtelijke Ordening en Planologie

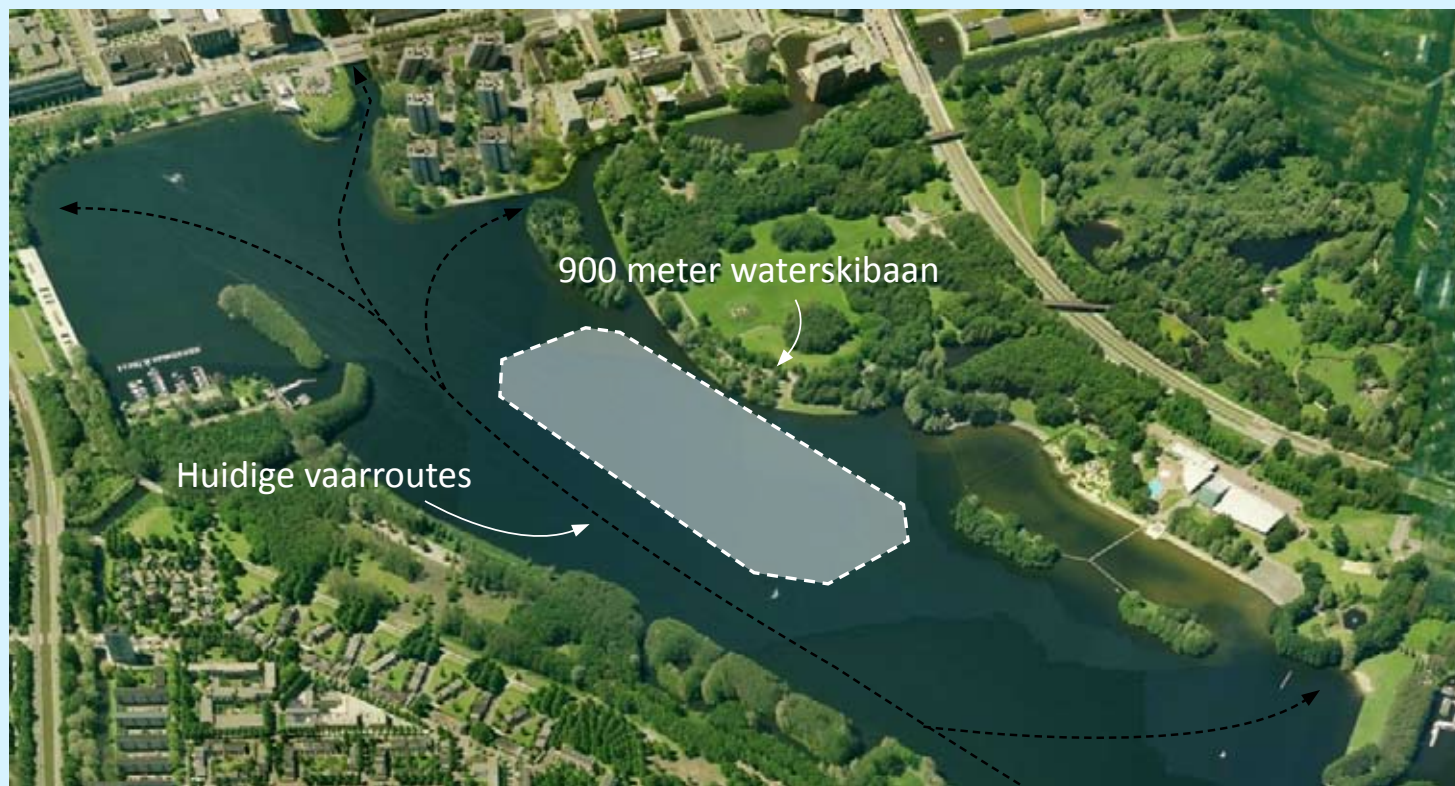
Figuur 39. Vernieuwd profiel Nieuwe Diep

3.7.1 Nieuwe Diep

De Nieuwe Diep kent in haar huidige situatie een rommelig c.q. onduidelijk profiel. De woonboten, (water)sporten en jachthavens liggen verspreid over het hele gebied. Op figuur 39 is een voorstel te zien voor een meer efficiënte inrichting. Het Flevopark aan de westzijde van de plas wordt in de huidige situatie amper benut als ruimtelijke kwaliteit. Door enkele voorzieningen (horeca, steigers en een waterfietsverhuurpunt) aan de rand van de plas te situeren, wordt de plas bij het park getrokken en vormt het een eenheid. De plas wordt in tweeën gedeeld door het Amsterdam-Rijnkanaal. Het oostelijk deel van de plas kan gebruikt worden als locatie voor woonboten. Op deze plek kan in de vraag worden voorzien, zonder dat het overige functies blokkeert en/of hindert. De (momenteel op deze plek gelegen) jachthaven kan verplaatst worden naar de noordzijde, waardoor deze nog dichterbij het IJ(meer) en het (water)netwerk van Amsterdam komt te liggen. De snelweg aan deze zijde van de plas zorgt ervoor dat deze locatie minder interessant is voor waterrecreatie en -sporten.

3.7.2 Sloterplas

Op figuur 40 is de mogelijkheid tot een waterskibaan in de Sloterplas weergegeven. De ingetekende baan heeft een lengte van 900 meter. Dit is de grootst mogelijk te realiseren baan op de plas, in combinatie met het behouden van de huidige vaarroute. Enkel wanneer de baan een rechthoekige vorm krijgt is een verlenging van de baan mogelijk. Dit is echter een minder ideale vorm voor de waterskiërs. De grootte van de baan is 100 meter kleiner dan de waterskibaan op het Weerwater met een lengte van 1000 meter (bron: <http://www.waterski-kabelbanen.nl/aangesloten-kabelskibanen>, geraadpleegd op 26 mei 2014).

Figuur 40. Waterskibaan Sloterplas

4.1 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag, zoals gesteld in de inleiding: **‘Door middel van welke ruimtelijke en/of beleidsmatige ingrepen kan Amsterdam met het oog op 2040, en als aanjager door middel van pilotprojecten in 2020, haar watersportfaciliteiten en -voorzieningen verbeteren?’** Tevens is er een top 5 van aanbevelingen geselecteerd, die meegegeven worden aan de gemeente Amsterdam, op basis van deze Bachelorscriptie.

Nederland vormt het decor van watersport voor de rest van de wereld. Water, varen, boten en watersport bepalen ons landschap en de opbouw van vele steden en dorpen. Er is geen land ter wereld dat een dergelijke verscheidenheid aan watersportmogelijkheden kent: plassen en meren, rivieren en kanalen, grote binnenwateren en de zee (Watersportverbond, 2009). Amsterdam vormt het (watersport) centrum van de regio vanwege haar geografisch centrale ligging en watersportaanbod. Amsterdam kan met recht een roei- en surf-Mekka genoemd worden.

Watersport, gekenmerkt door zijn sensationele kant, sluit naadloos aan op de vraag vanuit de samenleving en vormt hiermee een kansrijke sector. “Sport is immers een zoektocht naar sensatie, want de samenleving is routine geworden” (Dunning et al, 2007, p.18). Het aantal leden van watersportverenigingen neemt af, terwijl het aantal beoefenaars van de sporten toeneemt (Watersportverbond, 2009). De reden van deze verschuiving in de sector is de informalisering en individualisering van de maatschappij. Verandering in de vrijetijdsbesteding door de toegenomen individualisering en informalisering dragen ertoe bij dat sport meer op individuele wijze, passend bij het eigen levensritme, in losse verbanden en steeds meer gemeten aan topsport (marathon NY, beklimming Mont Ventoux) beoefend wordt (van der Meulen, 2012). De trend is dat de sporters meer willen doen, zien en beleven in een korter tijdsbestek dan voorheen. Door de gestegen welvaart en de steeds beter wordende verplaatsingsmogelijkheden concurreert de watersport in Amsterdam niet alleen meer nationaal maar tevens ook met internationale (watersport)steden en speelt het onderscheidingsvermogen (op alle schaalniveaus) een cruciale rol (Delta Lloyd, 2011).

Amsterdam is, wat betreft de watersport, inderdaad de waterstad die zij zegt te zijn maar de sector staat in haar huidige staat echter onder druk als er niet wordt ingespeeld op de maatschappelijke ontwikkelingen.

4.1.1 Visie

De druk op het centrum (grachtengordel) en de Amstel is hoog en toekomstige groei dient gespreid te worden over de stadsplassen, het Noord-Hollands kanaal en IJburg 2e fase.

Om een differentiatie van kwaliteiten te waarborgen dient elke stadspas te excelleren in haar eigen profiel. Het Noord-Hollands kanaal moet de Amstel van Noord worden. Een roeiclub aan het kanaal en een kanoverhuurpunt bij de Waterlandse poort dient het onderontwikkelde stadsdeel te stimuleren. De jachthavens aan het IJ dienen (door de individualisering) uitgebreid te worden. Het oude havengebied is de ideale plek voor creatieve en innovatieve projecten als een kunstmatige surfgolf en een (verwarmd) drijvend zwembad. IJburg (2e fase) kent een unieke positie door haar situering aan het open water (IJmeer) en heeft de potentie om uit te groeien tot een watersporthotspot.

4.2 Aanbevelingen

1. De watersportvisie dient, vanwege haar maatschappelijke en ruimtelijke urgentie, opgenomen te worden in de watervisie. Enkel op deze wijze is het geven van een profiel aan de stadsplassen integraal te realiseren.
2. Een studie c.q. verkenning naar een roeiclub aan het Noord-Hollands kanaal. Haar ligging en het profiel maken dit kanaal tot een interessante locatie voor de roeisport (mogelijk in samenwerking met de Amsterdamsche roeibond, die enthousiast reageerde op dit voorstel tijdens de watersportworkshop).
3. Een studie c.q. verkenning naar een stille waterskibaan in Amsterdam. De druk op het (kleine) snelvaargebied binnen de stadsgrenzen is, met het oog op de toekomst, onhoudbaar. De voorgestelde locaties zijn de Sloterplas, de Noorder IJplas en het IJmeer.
4. De (voormalige) haven bij het NDSM is een experimenteelgebied bij uitstek. Aansluitend op de maatschappelijke ontwikkelingen worden hier een (verwarmd) drijvend zwembad en kunstmatige surfgolf aangedragen.
5. De watersport mag in de Sportvisie van een waterstad niet ontbreken. In de Sportvisie Amsterdam dienen de maatschappelijke ontwikkelingen en accommodaties nader onderzocht te worden, wat mogelijk leidt tot een clustering van accommodaties (mogelijk van verschillende sporten).

5. Literatuur

Delta Lloyd. (2011). *Brancherapport special Watersport*. Geraadpleegd op 10 mei 2014, van http://www.wsv-vada.nl/nieuws_archief/trends-in-watersport-25-11-2013.pdf

Delta Lloyd. (2011). *Brancherapport watersport*. Verkregen op 8 februari 2014. http://www.deltalloyd.nl/images/watersport_brancherapport_tcm48-125735.pdf

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2012). *Demografische kerncijfers per gemeente*. Geraadpleegd op 26 maart 2014, van <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/61FD6C62-4103-46359FE8B6F7DE8306EC/0/2012b55pub.pdf>

De watersportsector in cijfers (2013, 27 juni). Geraadpleegd op 28 maart 2014, van <http://pretwerk.nl/topnieuws/de-watersportsector-in-cijfers/21340>

Dunning, E. Elias, N. (2007). *Sport En Spanning* (1e druk). Utrecht: Bakker.

Provincie Noord-Holland (2010). *Handboek ontwikkelen met kwaliteit: Voorbeelden voor het ontwerpen met landschap en cultuurhistorie*. Verkregen op 10 april 2014.

Henneman, P. Loorbach, D. Timmerman, D. (2012). *Burgermeesterboek* (1e druk). Koninklijke Van Gorcum b.v.

Waterrecreatieadvies. (2012). *Jongeren en Watersport, op zoek naar gegevens*. Geraadpleegd op 18 april 2014, van <http://www.waterrecreatieadvies.nl/eng/pdf/Jongeren%20en%20watersport,%20eindrapportage.pdf>

Matijssen, E. (2012). *Tendrapportage-Krimp en sportverenigingen in Drenthe*. Geraadpleegd op 5 februari 2014, via <http://www.stamm.nl/media/documents/Trendanalyse%20krimp%20en%20sportverenigingen%20december%202012.pdf>

Sportkoepel Edam-Volendam. (2012). *Maatschappelijke veranderingen*. Geraadpleegd op 2 mei 2014, via <http://www.sport-koepel.nl/uploads/files/Maatschappelijke%20veranderingen.pdf>

van der Meulen, G. Blikman, D., Pertijs, J. (2012). *Inventarisatie watersportsector Noord-Holland*. Geraadpleegd op 10 februari 2014, van <http://www.noord-holland.com/~media/3326C2FF2F604C74B31745AAF2CEC925.ashx>

Watersportverbond. (2009). *Over de betekenis van de watersport en de watersportverenigingen in de gemeente*. Geraadpleegd op 15 maart 2014, via <http://www.watersportverbond.nl/data/documents/Extranet/Bestuur%20en%20beleid/Interne%20Externe%20Zaken/Betekenis%20van%20watersport%20en%20watersportvereniging%20in%20de%20gemeente.pdf>

Rijksoverheid. (2011). *Planbureau voor de Leefomgeving: kritiek maar ook kansen in EHS-akkoord*. Geraadpleegd op 20 april 2014, via <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2011/11/18/planbureau-voor-de-leefomgeving-heeft-kritiek-maar-ziet-ook-kansen-in-ehs-akkoord.html>

Vista. (2011). *Recreatieplan Waterland*. Gedownload op 6 mei 2014, via <http://landschap-waterland.alleuitjes.nl/>

Schnabel, P. (1999). *Individualisering En Sociale Integratie* (1e druk). Amsterdam: SUN.

Seiler, A. (2010). *Surfers hit the waves in Munich's first summer of legal river surfing*. Geraadpleegd op 10 mei 2014, via <http://www.dw.de/surfers-hit-the-waves-in-munichs-first-summer-of-legal-river-surfing/a-5968977>

Gemeente Amsterdam. (2013). *Sportplan 2013-2016*. Geraadpleegd op 5 april 2014, van <http://www.amsterdam.nl/gemeente/organisatie-diensten/dmo/sport/sportplan-2013-2016/>

Gemeente Amsterdam. (2011). *Structuurvisie Amsterdam 2040: Economische sterk en duurzaam*. Verkregen op 5 februari 2014. Amsterdam: Beukers Scholma.

Schop, G. (2013). *SWOT analyse*. Geraadpleegd op 2 april 2014, via http://www.gertjanschop.com/modellen/swot_analyse.html

Gemeente Maastricht. (2012). *Trends en ontwikkelingen op het gebied van sport & bewegen, Reader ten behoeve van de raadscommissie breed welzijn*. Verkregen op 5 april 2014.

van der Veur, W. Daalder, R. (2012). *Watervisie Amsterdam: Fase 1: Een ruimtelijk-economisch perspectief op het gebruik van het water*. Verkregen op 3 februari 2014.

Vrolijk. (2010). *Watersportvisie Grevelingen*. Verkregen op 5 februari 2014. <http://www.zichtopdegrevelingen.nl/documents/toekomstgrevelingen/documents/watersportvisiegrevelingendefinitief.pdf>

Verklarende begrippenlijst:

Ruimtelijke kwaliteit: de mate waarin tegemoet wordt gekomen aan de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van verschillende belangen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De belangen kunnen zich voordoen op economisch, ecologisch, sociaal en cultureel gebied.

NIMBY: Not In My Backyard: niet in mijn achtertuin: de bezwaren die mensen hebben als er bij hen in de buurt iets wordt gebouwd of veranderd.

Metropolitaan: Hoogstedelijk gebied dat een bijzondere positie kent in de stad, en mogelijk ook voor aanliggende gemeenten.

Individualisering: Ontwikkeling in de samenleving waarbij het individu en zijn behoeften meer centraal komen te staan.

Informalisering: Ontwikkeling in de samenleving waar duurzame structuren veranderen in vluchtige tijdelijke organisaties en/of samenwerkingen.

Kano-Mekka: Een locatie met ideale omstandigheden voor kanoërs.

UNESCO: Aangewezen cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid. Het verdrag beschermt het erfgoed om het beter te kunnen bewaren voor toekomstige generaties.

JOHAN VAN LING

